

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Gudsoppfatning i sju av Bob Dylans tekster.

Jørn Tangstad Gulbrandsen

Veileder:

Professor Sverre Dag Mogstad

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn

AVH505: Masteroppgave i KRLE/Religion og etikk (30 ECTS), våren 2020

Antall ord: 22 898

Forord

De siste 12 månedene har vært spesielle på flere måter. Utbruddet av pandemien Covid-19 gjorde at arbeidet med denne masteroppgaven ikke lenger kunne følge det løpet jeg først så for meg, da mine forpliktelser som kontaktlærer i en hjemmeskolesituasjon endret mine muligheter til å sette av tid til skriving. Det har derfor vært en mer intens avslutning enn jeg hadde planlagt, med skriving også i sommerferien.

Jeg vil starte med å rette en stor takk til min veileder, Professor Sverre Dag Mogstad, som har gått ut over hva som kunne forventes av oppfølging særlig gjennom sommerferien. Han har vært med å styre oppgaven i riktig retning og har tilpasset veiledningen underveis til når jeg hadde mulighet til å levere stoff.

Jeg vil også takke min familie som på mange måter har levd rundt oppgaveskrivingen, og ikke minst alle timene med Dylan de har måtte lytte til.

Jeg vil også få takke kollega og venn, A.B.S. som deler min interesse for musikk generelt og Dylan spesielt, for hans innspill og tilbakemeldinger underveis.

Til slutt vil jeg si at det også har vært en reise i egen gudsoppfatning, det å kunne fordype meg i både Dylans sanger og skriften over så lang tid. Dylan kommer aldri igjen til å bli den samme for meg.

Sammendrag

Siktet for denne oppgaven er å besvare problemstillingen:

Hvordan kan Dylans tekster avsløre en gudsoppfatning som endrer seg over tid?

Jeg bruker teoriene om innholdsanalyse skissert av Bergström og Boréus i tillegg til Krippendorff for å begrunne hvordan jeg har kommet fram til et endelig utvalg av materialet, og på hvilken måte jeg systematisk har arbeidet med hele materialet for at forutsetningene skulle bli så like som mulig før jeg tok det endelige valget om hvilke sanger jeg skulle analysere.

Siden mye av Dylans tekster krever at det leses mellom linjene, har jeg også anvendt hermeneutikk slik teorien forklares av Gadamer. Min erfaringshorisont vil være avgjørende for hva jeg finner ved siden av det helt opplagte som kan telles og legges inn i et skjema.

Det har vært et omfattende materiale med en artist som har produsert tekster over en periode på nesten 60 år, og det ble tidlig klart at jeg måtte velge ut sanger med samme tema for å finne sanger som er sammenliknbare for å belyse min problemstilling. Temaet jeg valgte å fordype meg i er tekster som omhandler dommedag i en eller annen form.. Jeg har til slutt endt opp med sju sanger, fra 1962 til 2020.

Etter å ha analysert de sju sangene og sammenfattet hvilket bilde av Gud jeg har funnet i de ulike sangene, har jeg kunnet konkludere med at jeg ser at det ikke er den samme guden som blir presentert, men at gudsoppfatningen faktisk har endret seg over tid.

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Tema - gudsoppfatning	8
1.2	Problemstilling.....	8
1.3	Metode og disposisjon	11
1.4	Bob Dylan - biografi.....	13
1.5	Materiale	14
2	Teori.....	15
2.1	Innholdsanalyse – Krippendorff	15
2.2	Hermeneutikk – Gadamer.....	18
3	Analyse av sju tekster fra ulike tidsperioder i Dylans forfatterskap.	21
3.1	I'd Hate To Be You On That Dreadful Day	22
3.1.1	Gudsoppfatning i I'd Hate To Be You On That Dreadful Day.....	28
3.2	Shelter From The Storm	29
3.2.1	Gudsoppfatning i Shelter From The Storm.....	34
3.3	When He Returns.....	34
3.3.1	Gudsoppfatning i When He Returns	39
3.4	Ring Them Bells	40
3.4.1	Gudsoppfatning i Ring Them Bells	46
3.5	Tryin' to Get to Heaven.....	46
3.5.1	Gudsoppfatning i Tryin' to Get to Heaven	50
3.6	When the Deal Goes Down	51
3.6.1	Gudsoppfatning i When The Deal Goes Down	55
3.7	I've Made Up My Mind to Give Myself to You	55
3.7.1	Gudsoppfatning i I've Made Up My Mind to Give Myself to You.....	60
4	Diskusjon av funn	61
5	Oppsummering og konklusjon.....	65

Vedlegg 1	67
Litteratur.....	69

1 Innledning

«I don't think anything I've done has been evenly mildly hinted at ... I don't think I'm gonna be really understood until maybe 100 years from now.»¹

Disse ordene uttaler Bob Dylan til Sunday Times i 1984. Etter eget utsagt mener altså Bob Dylan at han skriver så komplekse tekster at det er nærmest garantert at du som lytter, ikke har forstått fullt ut hva de dreier seg om. Til tross for dette, har han altså solgt over 100 millioner album. Det er så stort rom i sangene hans, at hver enkelt kan få et forhold til *sin* Dylan. For meg startet dette forholdet når jeg begynte på ungdomsskolen på begynnelsen av 90-tallet. Blokkfløyten musikk lærerinnen hadde med på barneskolen, ble byttet ut. Nå hadde musikk læreren med seg kassegitar. Han så litt ut som en rockestjerne. Han spilte endel Dylan, særlig protestviser. Han spilte mye Pink Floyd. Et nytt univers ble åpnet. Hvordan bakplata på kateteret ble splintret til pinneved av at læreren satt på kateteret og trampet takten mens han spilte *Another brick in the wall*, kommer jeg aldri til å glemme. Dette ble inngangen til et univers som jeg så langt ikke ante at eksisterte.

For meg blir Dylan bare én av mange denne tiden. Musikk er alltid til stede, og det utforskes både smalt og bredt. Årene går, og Dylan ligger der som en del av det musikalske fundamentet mitt, men uten å ha en helt spesiell rolle. Så, på slutten av 2000-tallet, dukker han opp igjen. Denne gangen er det ikke den samme Dylan som sist. Det er det som er så fantastisk med ham. Visangeren, rockeren, kristenrockeren, poeten, profeten, stemmen og de lange, novelle lignende tekstene. En ny side blir oppdaget, og jeg finner noe jeg ikke har festet meg ved tidligere. Det er jammen mange referanser til *skriften* i tekstene hans. Nå lytter jeg på en annen måte, tekstene snakker til meg på en ny måte. Jeg får et nytt forhold til Dylan. Det er denne siden jeg skal undersøke grundigere i denne oppgaven. På samme måte som mitt bilde av Dylan har endret seg over tid, har også mitt forhold til Gud endret seg, min gudsoppfatning har ikke vært det samme hele livet. Er det mulig å se hvordan gudsoppfatningen i hans tekster har endret seg?

¹ Myhr (2012:7)

1.1 Tema – gudsoppfatning

I brevet til hebreerne skriver forfatteren at «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.»² Paulus skriver i sitt første brev til menigheten i korint at: «Det er forskjellige kraftige virkninger, men Gud er den samme, han som er virksom og gjør alt i alle.»³

Men er virkelig Gud den samme? Vil ikke min opplevelse av hvem Gud er, være avhengig av hva jeg har opplevd? Gud er kanskje den samme, men min gudsoppfatning endrer seg gjennom livet. Jeg kan tenke tilbake til tiden jeg for alvor ble kjent med hvem Gud var. Jeg brukte mye tid på å gå på møter, snakke og diskutere med andre studenter og lese i Bibelen. Sannhetene jeg fant, gudsoppfatningen jeg fikk, har endret seg, og jeg kan finne hendelser i eget liv som utfordret min gudsoppfatning, og som endret både meg og min gudsoppfatning.

I denne oppgaven skal jeg ta for meg noen sangtekster av Bob Dylan og peke på hva de kan avsløre når det gjelder den gudsoppfatningen som fremkommer i Bob Dylans tekster. Jeg skal peke på *hvordan* gudsoppfatningen endrer seg i løpet av hans meget produktive og lange karriere. Flere av sangene jeg skal analysere fikk jeg oppleve *live* i Oslo spektrum i 2019, på Dylans *Neverending Tour*, som han har turnert med siden nittitallet. Det er en blanding av mange ulike gudsoppfatninger, og er som flere tidskapsler fra et forfatterskap som spenner over nesten 60 år, fra hans første album – *Bob Dylan*, innspilt i 1961.

1.2 Problemstilling

Det er mye forskning på Bob Dylan og mange har analysert tekstene hans for å forklare hva han *egentlig* synger. I 1997 gir han ut albumet *Time Out Of Mind*. Flere kritikere hevder albumet handler om Dylans dødelighet. Dylan selv sier:

My mortality for some reason! Well, it *doesn't* deal with my mortality. It maybe just deals with mortality in general. It's the one thing we have in common, isn't it. But I didn't see anyone critic say: «It deals with *my* mortality» - you know, his *own*. As if he's immune in some kind of way – like whoever's writing about this record has got eternal life and the singer doesn't. ⁴

² Hebr 13:8

³ 1.kor 12:6

⁴ Myhr (2012:431)

I *Dylan Redeemed* av Stephen H. Webb er det Dylans religiøse periode som gjennomgås nøye. Han viser til Michael J. Gilmour som har dokumentert hvordan Dylans tekster var et ekko av Bibelen lenge før han ble frelst.⁵

Kvalvaag skriver om en rekke forskere i *Mannen som ikke ville være profet*,⁶ blant annet Charles A. Reich som i 1970 skrev om 60-tallets motkultur og brukte nettopp Bob Dylan som eksempel på en sentral skikkelse i rockemusikken, en viktig del av motkulturen. Ellen Willis omtalte i 1967 Dylan som en profet som «kunne bygge bro mellom fortid og nåtid.»⁷

I boken *Bob Dylan and philosophy, It's all right, ma (I'm only thinking)* gir redaktørene Vernezze og Porter plass til en rekke professorer i filosofi som trekker linjer mellom Dylans tekster og filosofi, blant annet Chiariello som skriver om Dylans sannhet og Spiegel som skriver om Dylans kristne filosofi. Sistnevnte skriver at:

The world of Dylans's songs features an endless cast of characters, from one-eyed midgets and jelly-faced women to Willie McTell and Charles Darwin. But one constant presence – sometimes appearing on stage but usually looming behind the curtain – is God.⁸

Mye av forskningen dreier seg om identitet, og rollen Dylan selv spiller i sin musikk. Det er ikke enkelt å beskrive hvem Dylan er, for han har ved flere anledninger bevisst valgt å fortelle oppdiktede historier om hvem han er, hvilken familiebakgrunn han har og hvor han kommer fra. Hvilken Dylan vi får et glimt av gjennom kunsten hans er dermed ikke godt å si. Er det den ekte Dylan, eller en rolle han spiller? Mange av sangene hans vitner om at han skriver om seg selv, som for eksempel *Talkin' New York*, en av to selvkomponerte sanger på hans første album – *Bob Dylan* – hvor han synger om hvordan det har vært å komme til New York. «Well I got a harmonica job, begun to play. Blow my lungs out for a dollar a day.»⁹

Dylan forteller selv at han aldri helt følte at han hørte hjemme noe sted. Han var stadig på vandring bort fra noe, eller han var på vei til noe. Musikken hans endrer seg flere ganger i løpet av hans lange karriere, både når det gjelder innhold i tekstene og lydbildet. Hele tiden prøver hans tilhengere å fange ham og plassere ham i en bås, når han går ut over hva de forventer og

⁵ Webb (2006:7)

⁶ Kvalvaag i Aasgard (2011: 126-127)

⁷ Kvalvaag i Aasgard (2011: 127)

⁸ Spiegel i Vernezze and Porter (2006:134)

⁹ Dylan (2004:4)

forlanger, mister han tilhengere, samtidig som han stadig får nye. Lytter man gjennom tekstene i kronologisk rekkefølge, samtidig som man vet hva som skjer i livet hans akkurat da, kan man se at det ikke bare er han som endrer musikken sin, musikken hans endrer også ham. Er det mulig å tilføre noe til all den forskningen som foreligger rundt Dylans tekster? Jeg har ikke funnet annen forskning som viser hvordan Dylans tekster kan avsløre at gudsoppfatningen endrer seg over tid. Det er nettopp her jeg tenker at min analyse kan være et nytt og viktig bidrag i Dylan-forskningen, for på samme måte som jeg analyserer meg frem til hvordan én del av hans identitet endrer seg, skal det være mulig å gjøre tilsvarende analyser rundt andre deler av hans identitet. Jeg tar dermed sikte på å finne noe nytt om hvem denne mystiske mannen, som så mange har et forhold til, egentlig var.

Michael Gilmore sier om det å forstå Dylan at: «The challenge is to hear in these songs even a fraction of what he [Dylan] hears.»¹⁰ Gilmore sier videre i innledningen sin at det er nettopp uenighet om tolkning som vil drive tolkningen fremover, og jeg gjør hans ord til mine når jeg sier at *jeg håper at denne avhandlingen vil bidra litt til diskursen rundt Bob Dylans tekster.*¹¹ Jeg er også klar over at jeg muligens kan lete etter svar på spørsmål som aldri ble stilt. Jeg har derfor stilt spørsmålet om *hvordan* Bibelen er brukt, heller enn *hvorfor*. Det vil være vanskelig å hevde at *Dylans* gudsoppfatning har endret seg selv om jeg skulle finne ut at gudsoppfatningen i tekstene hans har endret seg. Hovedpersonen i tekstene er gir ikke nødvendigvis uttrykk for Dylans egne meninger. Likevel er det min intensjon å se om det er mulig å finne spor av at Dylans egen gudsoppfatning har endret seg, ved å se på den Guden han gir plass til i sine tekster. For selv om det i Hebreerbrevet står at: «Jesus Kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid.», vil vår oppfatning av hvem Gud er endre seg gjennom historien, og gjennom møter med ulike sider av Gud.

Siktet for analysen er altså hvordan Gud fremstilles ulikt i forskjellige perioder av Dylans liv. Problemstillingen er:

Hvordan kan Dylans tekster avsløre en gudsoppfatning som endrer seg over tid?

¹⁰ Gilmore (2004:ix)

¹¹ Gilmore (2004:x)

1.3 Metode og disposisjon

I tråd med teoriene om innholdsanalyse skissert av Krippendorff¹² har jeg gjort et utvalg av tekster, sju i tallet, som strekker seg over en tidsperiode på nær 60 år. For å vite hvilke tekster jeg skulle velge ut, måtte jeg først finne ut hvilket spørsmål jeg ville finne svaret på. Tekstene skal deretter utforskes for å søke å finne svar på dette spørsmålet. Mitt spørsmål er: *Hvordan kan Dylans tekster avsløre en gudsoppfatning som endrer seg over tid?*

For å finne svar på dette må jeg telle forekomsten av kodingsenheter (*recording units*).¹³ Det har vært en vanskelig oppgave å avgjøre *hva* som er kriteriet for å kunne mene at teksten sier noe om Gud, når det ikke står eksplisitt. Dylan har et meget rikt språk med både språklige bilder, allusjoner og metaforer, noe som gjør det utfordrende å finne og kategorisere gudsoppfatninger.

Måten man skal gjøre et utvalg er bestemmende for hva det er man vil kunne generalisere ut ifra sine resultater. Mitt utvalg har vært Dylans samlede produksjon fra 1961. Jeg har lyttet meg gjennom sang for sang, der jeg hadde sangene tilgjengelig. Ikke alle sanger har vært tilgjengelige for meg, så for en del sanger har jeg vært nødt til kun å forholde meg til teksten. Boréus og Bergström skriver om hvordan det er nødvendig å utvikle et analyseinstrument, et kodeskjema, når man skal samle inn sine data. Jeg har ikke talt enkeltord eller enkeltmetaforer, så skjemaet har startet som et blankt ark hvor jeg har notert referanser til Bibelen. Min bakgrunnskunnskap avgjørende for hva jeg klarer å oppdage. I motsetning til rockebandet *The Rolling Stones* er ikke Dylan sin stil å overforenkle og rope ut, slik de gjør i «*Sympathy for the devil*» hvor de stadig spør lytteren om han har klart å gjette hvem som er protagonisten, «*hope you've guessed my name*». Innholdsanalysen, som annen tekstanalyse, forutsetter en viss sjangerkunnskap. Skal jeg kunne notere *hilltop* i mitt skjema, må jeg ha kjennskap til hva dette ordet betyr i den sammenhengen det står. Kodingsenhetene, altså det jeg noterer og trekker ut, kan være «vissa ord, metaforer, teman, argument av viss typ eller hvad som helst annat som går att utskilja i texter.»¹⁴ Det betyr at mine funn er mine funn. Noen andre ville sett andre ting i samme tekst.

Hvilke referanser til skriften jeg finner, vil i stor grad være avhengig av min erfaringshorisont i møte med tekstens horisont. Krippendorff peker på at alle teorier som har med tekstforståelse

¹² Krippendorff (2004)

¹³ Krippendorff (2004:60-63)

¹⁴ Bergström og Boréus (2012:55)

å gjøre er viktig å inkludere i arbeidet med innholdsanalyse, og nevner spesifikt hermeneutikk. Jeg gjør derfor også rede for hermeneutikk i teorikapittelet.

«Ibland händer det att ens bedömning under analysens gång gradvis tippas över åt et bestämt håll, t.ex. ifråga om hur tydligt något skal sägas för att kodalas som uttryck för en viss idé. Då skapas ett reliabilitetsproblem.»¹⁵ For å unngå dette vil jeg unngå å først analysere ferdig én tekst fra én tidsperiode, for deretter å gå videre. Jeg vil heller gå frem og tilbake mellom dem for å unngå at de blir bedømt ulikt. Til syvende og sist blir det likevel min subjektive tolkning som avgjør hvilke referanser til *teksten* jeg finner. Den største begrensningen her vil være at hva jeg finner er knyttet til *min* kjennskap til *skriften*. At jeg (og de fleste) kjenner igjen tekstlinjen «She walked up to me so gracefully and took my crown of thorns»¹⁶ fra *Shelter From The Storm* som korsfestelsen og tornekrone (Joh19:24), betyr ikke nødvendigvis at alle får med seg at selve tittelen henspiller på et annet bibelvers, fra profeten Jesaja.

Om sangen *Shelter from the storm* sier Erika Koda fra Atwood Magazine at «The storm could be a metaphor for many things: a major and difficult event, a relationship that's gone south, or a literal storm (...) But in Dylan's case, it's about a failed marriage.»¹⁷ Jeg skal ikke tolke betydningen og hva Dylan mener med de ulike metaforene i sine sanger. Det er mulig at *Shelter from the storm* handler om hans ekteskap med Sara. Jeg spør ikke, som Filip i Apg 8, 30 om du forstår det du leser, jeg skal peke på hvilke bilder Dylan henter fra Bibelen for å illustrere det han vil si. Det er altså bruken av bibelreferanser og hvorvidt det kan si noe om hva slags gudsoppfatning Dylan har, som er interessant for meg.

Etter å ha gått gjennom sangene valgte jeg å fokusere på sanger fra omtrentlig hvert sitt tiår for å se en eventuell utvikling. Allerede ganske tidlig ble det klart for meg at det er en fascinasjon for død og dommedag i mange av hans tekster. Jeg så at jeg hadde muligheten til å velge sanger med noenlunde sammenfallende tema, nemlig dommedag. Dette felles motivet vil gjøre det lettere å kunne se en utvikling i gudsoppfatning, all den tid det er samme situasjon som beskrives over en lang periode. Dylan viser med tydelighet at han er bevandret i skriften, både Det gamle testamente og Det nye testamente. Valget av titler alene, vitner om en mann som kjenner sin Bibel. I tråd med Gadamer's tanker om hvordan en tekst leses, betyr det at når Dylan på *Ring Them Bells* nevner *Martha* utløser det leserens bakgrunnskunnskap, og for en som er

¹⁵ Bergström og Boréus (2012:58)

¹⁶ Dylan (2004:370)

¹⁷ Koda (2017)

kjent med fortellingen om Marta og Maria kan man forstå at det Dylan tar opp her er to måter å være disippel på. I tillegg til å lete opp enkeltord, kodingsenheter, har jeg altså brukt min egen erfaringshorisont til å lese betydning inn i ord som ikke nødvendigvis andre ville tillegge samme betydning. Måten jeg har jobbet meg gjennom sangene er ved å markere med gul markeringstusj helt opplagte ord, kodingsenheter, for deretter å markere med grønt ord jeg forbinder med Bibelen og som kan ha mer enn bare sin egen mening, se eksempel fra *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day*, vedlegg 1.

Etter å ha gått gjennom sangene på denne måten, var det noen kriterier som måtte oppfylles for at sangene skulle bli valgt ut og analyseres. For det første at de handlet om dommedag/ de siste dager/ Jesu tilbakekomst. For det andre at de ikke skulle ligge for tett på hverandre i tid, helst fra hvert sitt tiår. For det tredje at det ikke ble for få kodingsenheter og for mange ord fra min egen erfaringshorisont. Det måtte være en viss sannsynlighet for at andre også ville gjenkjenne og komme til omtrent samme konklusjon som meg, altså at det kan etterprøves og gjentas.

Jeg har analysert sju sanger: *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day* (1962), *Shelter From The Storm* (1974), *When He Returns* (1979), *Ring Them Bells* (1989), *Trying To Get To Heaven* (1997), *When The Deal Goes On* (2006) og *I've Made Up My Mind To Give Myself To You* (2020) Tanken var å velge én sang fra hvert tiår. Jeg så meg imidlertid nødt til å velge to fra 1970-tallet, fordi Dylan blir frelst på slutten av 1970-tallet, og dette kommer svært tydelig fram i tekstene hans. Perioden 2010-2019 valgte jeg bort helt mot slutten, da Dylan gav ut et album i juni 2020 som gav meg muligheten til å analysere noe som ikke var analysert tidligere. Utvalget er altså fra ulike perioder i Dylans tekstproduksjon og spenner over nesten 60 år.

1.4 Bob Dylan - biografi

Robert Allan Zimmermann blir født 24.mai 1941 i Duluth, Minnesota og vokser opp i Hibbing, Minnesota. Hans mor og far var amerikanske jøder, og Bob Dylan var godt kjent med de jødiske skikkene i oppveksten.

24. januar 1961 ankommer han New York. Han vet hva han vil, han har allerede tatt navnet Bob Dylan. Han lyver om hvor han kommer fra og finner på mange bakgrunnshistorier. Han sier han har hatt et dusin jobber, blant annet bygningsarbeider i Detroit.¹⁸ Han lyver om sin

¹⁸ Dylan (2016:13)

familie og dikter opp flere versjoner av sin oppvekst, blant annet at han ble kastet ut og ikke lenger hadde kontakt med sin familie.

Dette blir typisk for Dylan den første tiden, men også senere. Han lager flere historier om hvem han er, hvor han kommer fra, sin familie og hva tekstene hans betyr. Noen ganger gjør han det for å provosere, noen ganger for å virke mer autentisk. Sikkert er det at Dylan selv ikke er en særlig god kilde til verken hvem han er, eller hva musikken hans handler om.

I april 1965 er han i London. Det er et voldsomt oppbud av både fans og journalister. Alle vil ha en del av ham. Hva hans *egentlige* budskap er i sangene har det allerede vært mye spekulasjoner rundt, og avisene har detaljansjert hans sanger. Myhr forteller fra pressekonferansen i London at Dylan sitter med en diger lyspære i hendene og svarer på spørsmålet om hva hans *virkelige* budskap: «Keep a good head and always carry a light bulb.»¹⁹

Dylan skifter stil flere ganger, til fansens store protester. Han har aldri vært opptatt av å tekkes noen, men har alltid gått sin egen vei. En angivelig motorsykkelukke i 1966 gir ham muligheten til å trekke seg tilbake for en periode. Han bruker nå mer tid på sin familie.

Dylan skal fortsette å forandre seg mange ganger. Det er likevel én ting som er til stede i musikken hans uansett sjanger og periode i større eller mindre grad, *Bibelen*. Dylan bruker skriften mye i sine sanger, et forhold han kanskje først og fremst fikk gjennom de gamle tradisjonelle sangene som ofte var basert på bibelske fortellinger. I et intervju med John Cohen i 1968 sier Dylan «*I've always read the Bible.*»²⁰

1.5 Materiale

Jeg har lyttet meg gjennom katalogen fra *Bob Dylan* (1961) til *Rough And Rowdy Ways* (2020), et spenn på nesten 60 år. En tekst er ikke nødvendigvis bare én tekst for Dylan. Sangen *Tangled Up In Blue* fra 1974 er skrevet om en rekke ganger. Dylan selv kritiserte alle de som tolket tekstene hans og sa at de leste alt for mye inn i dem. I 1997 uttaler Dylan til *The New York Times*: «I've written some songs that I look at, and they just give me a sense of awe. Stuff like 'It's Alright, Ma', just the alliteration in that blows me away.»²¹ Samtidig var han kjent for å

¹⁹ Myhr (2012:122)

²⁰ Myhr (2012:179)

²¹ Myhr (2012:128)

være en svært dårlig kilde til informasjon både om seg selv og sine tekster. På albumet *Another side of Bob Dylan (1964)*, finner vi *Spanish Harlem Incident* en sang full av originale og komplekse bilder. Etter at innspillingen er ferdig spør Dylan en venn om han forsto hva sangen handlet om, hvilket vennen bekreftet. Da svarer Dylan: «Well, I didn't!»²²

Til alle tekstene med unntak av *When The Deal Goes Down* og *I've Made Up My Mind To Give Myself To You* har jeg brukt tekstsamlingen *Bob Dylan Sangtekster 1962-2001*. Jeg bruker ikke utgivelsesår, men innspillingsår, når jeg daterer sangene. Det er flere eksempler på at sanger blir liggende i flere tiår, så det er viktig å få plassert dem i tiden de er skrevet, selv om det også kan være av betydning å få frem når de ble utgitt. For de to sistnevnte sangene har jeg brukt teksten slik den står utgitt på den offisielle nettsiden til Bob Dylan, *bobdylan.com* Når annet ikke er oppgitt har jeg brukt *Bibelen 2011*.

2 Teori

2.1 Innholdsanalyse – Krippendorff

Selv om innholdsanalyse, i betydningen systematisk analyse av tekst, strekker seg tilbake til 1600-tallet, er det først etter andre verdenskrig, og da særlig med Berelson (1952) at teorien blir systematisert og satt i system og sprer seg til flere disipliner.²³ Definisjonene på hva innholdsanalyse er, har endret seg flere ganger og brukes også i dag ulikt. I begynnelsen var den svært begrensende og tillot for eksempel ikke at man så utenfor teksten selv og leste mellom linjene. Det var tekstens iboende innhold som kunne hentes ut og beskrives. Denne måten å se på en tekst er for snever mener Krippendorff. Han sier videre at det er viktig at den som studerer en tekst er klar over at teksten først og fremst er skrevet for og lest av andre, og forventes å bety noe for dem, ikke bare for den som analyserer teksten. Det er ikke det fysiske ved teksten, altså dens bokstaver, som skal analyseres, det er innholdet som allerede har blitt analysert av forfatteren selv og hans lesere. Krippendorff definerer innholdsanalyse slik: «Content analysis is a research technique for making replicable and valid inferences from texts (or other meaningful matter) to the contexts of their use.»²⁴

²² Myhr (2012:103)

²³ Krippendorff (2004:11)

²⁴ Krippendorff (2004:18)

Disse teknikkene skal være pålitelige på den måten at de skal føre til resultater som kan gjenskapes av andre dersom de benytter de samme teknikkene på det samme materialet. Begrepet *text* begrenser seg ikke til skrevet tekst, men inkluderer også kunst, bilder, kart, lyd, symboler og tall, skriver Krippendorff, så lenge de snakker til noen om fenomener utenfor hva som kan føles eller sees.

Å anse noe som en tekst med et budskap, antyder at noen prøver å forstå den. Teksten eksisterer ikke uten leseren, budskapet eksisterer ikke uten en fortolker. Å se for seg at en tekst kun har *ett* innhold og at alle andre meninger er feil eller subjektive og derfor må ekskluderes, betegner Krippendorff som naivt. Det er slett ikke en forutsetning at en teksts mening må være allmenn akseptert og likt tolket, skriver han. Innholdsanalyse ville vært veldig mye enklere dersom det var konsensus om hva alt betyr. «If content analysts were not allowed to read texts in ways that are different from the ways other readers do, contest analysis would be pointless.»²⁵ Dette betyr ikke at en som bruker innholdsanalyse som metode ikke trenger å ta hensyn til hvilken betydning folk flest legger i et bestemt ord, metafor eller allusjon.

«'Kvalitativ innholdsanalys' syftar då ibland på textanalyser där ingenting räknas eller mäts. Men ibland betraktas analyser där visserligen något kvantifieras men där mer komplicerade tolkningar måste göras som mer kvalitativa än analyser där betömningen är enklare.»²⁶

Boréus og Bergström skriver at en innholdsanalyse først og fremst handler om å kvantifisere, altså telle antall ganger et ord eller en hendelse forekommer i en tekst. Dersom man kun vil telle forekomsten av et ord, for eksempel *Lord*, vil et dataprogram vært et godt hjelpemiddel. Med komplekse tekster, som for eksempel hos Dylan, ville ikke en enkel ordtelling være nok. *Betydningen* av ulike ord, som for eksempel *hilltop*, vil være avgjørende. Ordet i seg selv betyr bakketopp, men det er en ganske vanlig oppfatning at dette ordet betyr *Jerusalem*, og henspiller på *Golgata*. Å drive med innholdsanalyse av for eksempel Dylans tekster betyr at man må tolke enkeltord, setninger og uttrykk.

Ved innholdsanalyse må man også ta hensyn til hvordan teksten leses av den som skal tolke den. Med dette mener Krippendorff at teksten leses for å besvare spørsmålene som på forhånd er definert. Det får betydning for hvor mange ulike måter det er aktuelt å tolke teksten eller deler av teksten. Forsøket på å finne mening i teksten begrenser seg til å undersøke om det kan

²⁵ Krippendorff (2004:23)

²⁶ Bergström og Boréus (2012:50)

besvare noen av spørsmålene. Tolkninger og forståelser som ikke er relevante for undersøkelsen, blir heller ikke lagt vekt på. «Once an analyst has chosen a context for a particular body of text and clearly understands that context, certain kinds of questions become answerable and others make no sense.»²⁷ Tekster, budskap og symboler står aldri alene. De er der for å informere og opplyse, skriver Krippendorff. De gir også leseren mulighet til å velge mellom mulige forståelser og betydninger.

Boréus og Bergström peker på at William Connolly drøfter bruken av såkalte verdi-ord i boka *The terms of Political Discourse*. Ord som for eksempel *demokrati* som vil ha ulik betydelse ut fra hvilket politisk ståsted/ideologi man har. Her blir det viktig å se på *hva* avsenderen har ønsket å si noe om. Tiden og situasjonen, selve konteksten, sangene er skrevet i viktig for å få tak i betydningen. Et eksempel på dette er hvordan *døden* et tilbakevendende tema i mange av Dylans sanger, i så å si alle hans perioder. Kan tiden og konteksten sangene er skrevet i endre hvilken betydning Dylan legger i begrepet død? Er døden den samme for ham gjennom hele hans forfatterskap? Et annet problem er hvordan ord i seg selv endres over tid i samfunnet. «Det gäller inte bara för många ord utan för alla slags yttranden, påståenden, beskrivningar osv. att deras innebörd bara kan förstås fullt ut av sammanhanget.»²⁸

Det er flere innvendinger mot innholdsanalyse, og Bergström og Boréus peker på noen. Det viktige er ikke alltid hvor mange ganger noe sies, men *hvordan* det sies. Her stiller en sangtekst i en helt annen klasse enn en tekst som ikke er tonesatt og fremføres. Men innholdsanalyseteorien begrenser seg til å snakke om den uttalte innstillingen er positiv, negativ eller nøytral, må man her ta hensyn til hvordan teksten synges. Lydbildet kan også si noe om hvordan deler av en tekst skal oppfattes. Videre peker de på at det uttalte, det som er underforstått, er vanskelig å telle. At *én* finner ut hva som *egentlig* står i en tekst, kan like gjerne være et resultat av at *han* tenderer til å lese bestemte metaforer på en slik måte at de passer til det han ønsker å finne. På den annen side er det likevel slik at med en forbeholdsløs måte å lese tekster, får ikke teksten snakke til lytteren. Det ville bli som å lese bibeltekster på en forbeholdsløs måte. Da ville for eksempel liknelsen om såmannen²⁹ handle om nettopp såkorn.

For Boréus og Bergström må en innholdsanalyse bygges opp på den måten at et tekstutvalg må velges ut og avgrenses. Da må man først hvite hva det er man leter etter, man må ha utarbeidet

²⁷ Krippendorff (2004:24)

²⁸ Bergström og Boréus (2012:85)

²⁹ Luk 8,4ff

ett eller flere spørsmål man ønsker å få besvart. Deretter må et analyseinstrument utvikles som er bestemmende for hva som skal noteres og telles i materialet, dette kalles for et kodeskjema. Det som skal telles, kodingsenheter, er ord, metaforer, tema, argumenter av en viss type, eller hva som helst annet som kan telles. Selv om man søker enkle vurderingsprosesser for at hele tekstmaterialet skal behandles så likt som mulig, må man likevel ikke se bort fra sammenhengen. Dette er noe som gjerne går tapt dersom man bruker et dataprogram. Det kan ikke gjøre intuitive vurderinger når det gjelder hvordan et utsagn skal forstås i den sammenhengen det står i. Funnene skal siden oppsummeres og sammenliknes før det samlede resultatet kan tolkes.

Innholdsanalysens styrke er den at den legger til rette for å skape et overblikk over store tekstmengder og på den måten gir et grunnlag for å sammenlikne dette tekstmaterialet ut fra de kodingsenhetene som blir samlet inn.

2.2 Hermeneutikk – Gadamer

(Det jeg skriver om hermeneutikk er basert på min eksamensbesvarelse i ST525, levert våren 2019 etter godkjenning av Kristin B. Aavitsland og studiesjefen ved MF.)

Hvordan skal vi stille oss overfor skriftlig overleverte tekster som på en eller annen måte er blitt uleselige eller vanskelig å forstå for vår egen tid? Dette er bakgrunnen for utviklingen av hermeneutikk. Hva det innebærer å forstå en tekst, har det vært ulike oppfatninger om. Schleiermacher og Dilthey argumenterer for at for å forstå en tekst må man gjenoppleve og komme seg tilbake til det skapende subjekt. For Heidegger og Gadamer er det teksten eller saken som er det sentrale, ikke forfatteren. Teksten møtes aldri uten at noen form for forståelse er tilstede. Uten blant annet forståelseshorisont og fordommer vil aldri prosessen med å forstå komme i gang. Gadamer hevder at dette ikke bare gjelder humanvitenskapen, men at det også inkluderer naturvitenskapen og all ikke-vitenskapelig forståelse. «Hermeneutikken gjør krav på universalitet».³⁰ Hermeneutikk er ifølge Gadamer noe annet enn metode. «Hermeneutikk er opptatt av at forståelse er et fenomen som ligger dypere og kommer før alle metoder i alle

³⁰ Svendsen & Säätelä (2007:98)

vitenskapene.»³¹ Spørsmålet Gadamer vil besvare er «Hvordan kan vi forstå?» Han er altså ute etter å svare på hvilke forutsetninger som må være til stede hos oss for at vi skal forstå en tekst.

Ifølge Svendsen & Säätelä er Gadamers hermeneutiske hovedpoeng at «all forståelse er gjennomsyret av fordommer».³²

Krogh skriver i sin bok *Historie, forståelse og fortolkning* at det som skiller Gadamers forståelse av fordommer og opplysningsfilosofen Descartes forståelse av fordommer, var at sistnevnte ønsket å starte all forståelse fra bunnen av. Alle fordommer skulle legges vekk, slik at man kunne starte med helt rene ark og et rent sinn. Dette mente Gadamer at var en helt feil måte å skape forståelse på. Ikke bare ville det være umulig å legge fra seg sine fordommer, det ville også være helt feil å forsøke å gjøre det. Fordommene skal snarere brukes som en kilde til forståelse, enn en hindring for sann forståelse. «Enhver forståelse forutsetter en annen, forutgående forståelse.»³³ Nå presiserer Gadamer at det ikke bare er positivt med fordommer, de kan også hindre oss i å forstå. Her skiller han mellom *legitime* og *ikke legitime* fordommer. For-dommene må alltid justeres i møte med teksten. «Når vi forsøker å forstå en tekst, må vi også holde noe på avstand, nemlig enhver meningsforventning som stammer fra våre egne fordommer og som blir avvist av teksten selv.»³⁴

Summen av alle våre fordommer, erfaringer og oppfatninger utgjør en helhet, et ståsted. Gadamer refererer til dette som vår horisont, altså det jeg ser fra det stedet jeg står med alle mine fordommer, erfaringer og oppfatninger. Svendsen og Säätelä skriver at «den største delen av forståelseshorisonten vil en person ikke ha gjort seg bevisst at han eller hun har.»³⁵ Henriksen skriver om horisont at «Det vi forstår og undersøker hører alltid til innenfor en kontekst som vår bevissthet skaper. Denne kontekst betegner altså Gadamer som horisont».³⁶ Denne horisonten er felles for de som lever i samme kultur. Det er også individuelle forskjeller, men de er gjerne uberettigede fordommer som dermed blir forkastet når vi arbeider med teksten. Vi må alltid ha en horisont. Den begrenser oss på den måten at vi ikke kan se utover den, men samtidig kan vi endre den. Det er det som skjer når vi møter tekstens horisont og utvikler vår egen forståelse. Vi ser ting i teksten vi ikke så umiddelbart, og endrer vår horisont. «En horisont

³¹ Krogh (1996:235)

³² Svendsen & Säätelä (2007:92)

³³ Krogh (1996:236)

³⁴ Gadamer (2010:510)

³⁵ Svendsen & Säätelä (2007:93)

³⁶ Henriksen (1994:223)

er jo ingen fast grense, men noe som beveger seg i samme retning og åpner for utvidelse.»³⁷ De to horisontene nærmer seg hverandre og smelter sammen. Når de nærmer seg, oppstår forståelse. Dette skjer ikke bare én gang, men er en stadig prosess, og utgjør den hermeneutiske sirkel.

Dette begrepet er noe Gadamer videreutvikler fra Heidegger, som i sin tur også har videreutviklet det. Den hermeneutiske sirkel svarer på 1500-tallet til hvordan en del av en tekst skal forstås i forhold til hele teksten. «Helheten skal forstås ut fra delene og delene ut fra helheten.»³⁸ Dette er ikke hva som faktisk hender mener Gadamer, og skiller seg med det fra oppfatningen til blant andre Schleiermacher. «Det som skjer når vi forstår, er ikke at vi setter oss inn i forfatterens sjelstilstand, men at vi overtar det perspektiv som den andre har dannet sin mening om saken ut fra.»³⁹ I den hermeneutiske sirkelen slik Heidegger og Gadamer ser det, er leseren en del av sirkelen. Krogh sier om den hermeneutiske sirkelen at leseren møter teksten med alle sine fordommer og sin horisont, og i møte med teksten må fordommene revideres og horisonten endres. Teksten leser deretter med en ny og utvidet forståelse. Det er også viktig å merke seg at dette ikke er noe som skjer én gang. «Forståelsen blir derfor en uendelig prosess, [...] som hele tiden må modifiseres i lys av nye erkjennelser.»⁴⁰ En sirkel er derfor ikke det beste ordet for hva som skjer. I motsetning til i en sirkel, kommer aldri leseren tilbake til akkurat det samme punktet, så en spiral som stadig utvider seg, er et bedre bilde.

Henriksen sier at «typisk for Gadamers hermeneutikk er at han insisterer på at det vi leser, skal få lov til å tale til oss som om det har gyldighet for oss her og nå.»⁴¹ Hvis leseren skal få tak i tekstens sannhet må han lete etter de spørsmålene teksten svarer på. Dette gjøres ved å stille teksten spørsmål. Det utfordrer oss på den måten at det er ikke sikkert svaret bekrefter den antakelsen vi hadde da vi startet å lese.

For at dialogen med teksten virkelig skal kunne føre til forandring og ny innsikt, må man også utvise det som Gadamer betegner som revisjonsberedskap. Det vil si at man er beredt til å se sine egne forutmeninger og standpunkt i et nytt lys på bakgrunn av det man kan lære av teksten.⁴²

³⁷ Gadamer (2010:283)

³⁸ Henriksen (1994:220)

³⁹ Henriksen (1994:221)

⁴⁰ Lægneid & Skorgen (2006:223)

⁴¹ Henriksen (1994:225)

⁴² Lægneid & Skorgen (2006:231)

Leseren søker altså å få ny kunnskap ved at teksten skal fortelle noe han ikke visste fra før. Det er avgjørende at det stilles riktig type spørsmål, «spørsmål man ikke kjenner svaret på fra før.»⁴³ Forståelse er ifølge Gadamer å finne det spørsmålet teksten er et svar på. «Men i og med at tolkning er en prosess, vil spørsmålet ustanselig forandre seg underveis.»⁴⁴ Teksten blir altså aldri ferdigtolket, det vil alltid være mer å finne etter hvert som fordommer endres, horisonten flyttes, og mer av virkningshistorien oppdages. Tekstens sannhet vil aldri bli åpenbart én gang for alle. «At en overlevert tekst blir gjenstand for fortolkning, betyr allerede at den stiller et spørsmål til fortolkeren.»⁴⁵

3 Analyse av sju tekster fra ulike tidsperioder i Dylans forfatterskap.

I dette kapittelet skal jeg analysere sju tekster fra ulike tidsperioder i Dylans forfatterskap. Jeg skal peke på hvilke bilder fra Bibelen som er brukt og hva de kan si om Dylan sin gudsoppfatning.

Å lese Dylan, eller noen annen tekst, uten å være farget av hvor man kommer fra er ikke mulig. Min bakgrunn som evangelisk kristen, gjør at jeg ser noe i Dylans tekster som en ikke-kristen ikke ser. Reidar Aasgard skriver om *All along the watchtower* at «bildebruken fremstår som høyst ukonvensjonell. Det gjør sangen langt mer ugjennomtrengelig og åpen for ulike tolkninger. Uten kjennskap til Bibelen er sangen nærmest uforståelig. Og den er – heldigvis – heller ikke da lett å få tak på.»⁴⁶

Mine tolkninger vil delvis bygge på andres tolkninger, men i all hovedsak være mine egne. Dylan har selv sagt gjentatte ganger at han leser mye i Bibelen og alltid har gjort det, selv om han også hevder at han bare har kikket gjennom den. Det er likevel hevet over enhver tvil at Dylan har en grundig og dyp forståelse av *hele* Bibelen, det er tydelig i måten han henter sitater og bilder fra alle delene av Bibelen, fra første Mosebok til Johannes Åpenbaring.

⁴³ Henriksen (1994:225)

⁴⁴ Svendsen & Säätelä (2007:96)

⁴⁵ Krogh (1996:251)

⁴⁶ Aasgaard (2011:148)

3.1 *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day*

Fra albumet *The Witmark Demos*, innspilt februar 1962 – juni 1964.

Sangen bygger på en engelsk folkevis, *Dives and Lazarus*, som i sin tur bygger på *Liknelsen om den rike mannen og Lasarus*⁴⁷. Dylan videreutviklet sangen og skrev *When the ship comes in* et halvt år senere. Det overordnede temaet er hvordan det å ikke ta vare på mulighetene til å gjøre det riktige og gode i dette livet gir konsekvenser for evigheten.

Tittelen, *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day*, er hentet fra to av de tolv små profetene, Joel og Malaki, der det står: «Behold, I will send you Elija the profet before the coming of the great and dreadful day of the LORD.»⁴⁸ og «The sun will be turned to darkness and the moon to blood before the coming of the great and dreadful day of the LORD.»⁴⁹ Her opptrer Joel og Malaki med profetiske budskap om apokalypsen.

Profetene Amos og Jesaja refser den uretten de så i samfunnet rundt seg og advarte om hva som ville skje dersom ikke folket omvendte seg. I Jes 1,23-14 og Amos 4,1-2 er deres taler utformet på en slik måte at det er Gud selv som protesterer mot måten menneskene ærer Gud, men samtidig er onde mot hverandre, og advarer mot det som skal skje.

Hør dette ordet, dere Basan-kyr på Samarias fjell, dere som undertrykker småkårsfolk og knuser de fattige, som sier til mennene deres: «Hent noe å drikke!» Herren Gud har sverget ved sin hellighet: Se, dager skal komme over dere da dere blir slept bort med haker og de siste av dere med fiskekroker.

Amos 4,1-2

Det advares helt tydelig om at noe grusomt skal skje. Skal det skal forstås bokstavelig at de slepes bort med haker og fiskekroker? Det er ikke umulig at nettopp dette skjedde i 721 f.kr og 586 f.kr. når Nordriket og Juda ble erobret av assyrerne og babylonerne.

Det er ikke like billedlig beskrevet hos Dylan hva som skal skje *that dreadful day*, det er mer små hint om hvordan det vil fortone seg for den enkelte. Profetenes budskap var ikke deres eget,

⁴⁷ Luk 12,19-31

⁴⁸ King James Bible Online (2020), Mal 4,5

⁴⁹ The Holy Bible, New International Version (1978) New York International Bible Society, Joel 2,31

de snakket ikke selv, men sa det Gud påå dem å tale. I denne sangteksten finner fortelleren (profeten) glede og trøst i at *han* er glad han ikke skal oppleve det, noe hvert vers avsluttes med.

1. Well, your clock is gonna stop
At Saint Peter's gate
Ya gonna ask him what time it is
He's gonna say, «It's too late»
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

I Matteus snakker Jesus om tider som skal komme. «Den dagen og den timen kjenner ingen».⁵⁰ Men den tiden kommer, når du står foran St. Peter. Det er ikke lenger tid når du først står ansikt til ansikt med St. Peter. Da stanser tiden opp. Da er det ikke lenger mulig å gjøre noe mer. *It's too late.*

Og jeg sier deg: Du er Peter, og på denne klippen vil jeg bygge min kirke og dødsrikets porter skal ikke få makt over den. Jeg vil gi den himmelrikets nøkler, og det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.

Matt 16,18-19.

2. You're gonna start to sweat
And you ain't gonna stop
You're gonna have a nightmare
And never wake up
Hey, hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

På samme måte som i liknelsen om den rike mannen og Lasarus vil du nå oppleve å befinne deg midt i et mareritt. «Jeg pines i denne flammen.» roper mannen i Luk 16,24. Selv om du kan se over til redningen, kan ingen krysse denne dype kløften. Før den rike mannen befant seg i

⁵⁰ Matt 24,35

denne situasjonen, var det bare en helt vanlig port mellom ham og Lasarus. En port han gikk gjennom hver dag. Han kunne med letthet ha hjulpet Lasarus, det ville ikke kostet han noen ting. Mannens livsførsel tåler ikke et møte med Gud, for han har ikke levd slik Moses og profetene snakker om. Han har ikke sett til sin nestes nød, men heller ignorert den. Hva Moses og profetene sier om livsførsel i møte med andre oppsummeres i det doble kjærlighetsbudet: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte ... og din neste som deg selv.»⁵¹

3. You're gonna cry for pills
And your head's gonna be in a knot
But the pills are gonna cost more
Than what you've got
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

Pillene du trenger skal bedøve og skjule problemene og vanskelighetene. De vil ikke ta dem bort, det får du bare til ved å gå til roten av problemet. En kortsiktig løsning blir å behandle symptomene, slik denne mannen har gjort hele sitt jordiske liv. Strategien med å dekke over problemet med piller vil ikke lenger fungere. Det du trenger koster mer enn du har. Du har stolt på din egen rikdom og dine egne skatter, og det er det som nå fører til fall. Jeremia avsier dom over Juda og sier at: «Forbannet er den mann som stoler på mennesker og søker sin styrke i kjøtt og blod og vender hjertet bort fra Herren.»⁵²

Pillene koster mer enn det du har fordi det du har ikke er gangbar mynt der du er. Det du skulle gjort var å «stole på Herren og sette [din] lit til ham.»⁵³

Det var en rik mann som hadde fått god avling av jorden, og han tenkte med seg selv: 'Hva skal jeg gjøre? Jeg har ikke plass til avlingen min. Jo, dette vil jeg gjøre: Jeg river ned låvene og bygger dem større, og der samler jeg kornet og alt jeg ellers eier. Så skal jeg si til meg selv: Nå har du mye godt liggende, nok for mange år. Slå deg til ro, min sjel, spis, drikk og vær glad!' Men Gud sa til ham: 'Uforstandige menneske! I natt kreves

⁵¹ Matt 22,27-39

⁵² Jer 17,5

⁵³ Jer 17,7

din sjel tilbake. Hvem skal så ha det du har samlet?' Slik går det med dem som samler skatter til seg selv og ikke er rik i Gud.

Luk 12,16-21.

Hele sju ganger står det *jeg*. Denne egoistiske mannen tenker ikke på sin udødelige sjel. All jordisk rikdom er til slutt verdiløs. Den som bare samler seg skatter på jorden, vil oppleve at de ikke kan kjøpe lindring eller adgang i møtet med St. Peter.

4. You're gonna have to walk naked
Can't ride in no car
You're gonna let ev'rybody see
Just what you are
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

Det skal bli umulig å skule sin nakenhet, alle vil se hvem du egentlig er. Nakenhet var i begynnelsen ikke noe å skamme seg for, «Begge var nakne, både mannen og kvinnen, og de skammet seg ikke for hverandre.»⁵⁴ Siden kommer synden inn i verden og nakenhet blir forbundet med skam, noe som skal dekkes til. I tredje mosebok advares det mot nakenhet i lovene om kjønnslig omgang, ingen skal avdekke noen annens nakenhet.

Job vet at han ikke kan få med seg noe av rikdommen sin, og at det er å forvalte den riktig i den tiden han har, som er viktig, han sier: «Naken kom jeg fra mors liv. Naken vender jeg tilbake.»⁵⁵ Til tross for dette angriper Job Gud verbalt når han senere klager på at alle de urettferdige lever gode liv uten at de straffes. Han etterlyser dom. Denne dommen kommer og da skal alle stå nakne foran Gud.

I Esekiel kap 16 blir Jerusalem minnet på at hun har vendt seg bort fra Gud, han som skulde hennes nakenhet og inngikk en pakt med Israel. Nå har hun kledd seg naken, vendt seg bort fra

⁵⁴ 1M 2,25

⁵⁵ Job 1,21a

ham. Også profeten Hosea bruker nakenhet når han profeterer om Herrens dom over Israel og når han tar Israel til nåde igjen.

Når Jesus snakker om dommens dag i Matteus 25, er det våre handlinger mot våre medmennesker som brukes som eksempel. Alt vi gjør for hverandre gjør vi for ham, alt vi ikke gjør for hverandre gjør vi heller ikke for ham, «jeg var naken og dere kledde meg»⁵⁶ «jeg var naken, og dere kledde meg ikke»⁵⁷.

Forut for at Paulus snakker om at alle skal fram for Kristi domstol og dømmes, sier han at vi skal få et nytt himmelsk legeme og sammenlikner dette først med et telt (Paulus var jo teltmaker av yrke) og deretter en kledning. Vi venter på å bli ikledd himmelens kledning, når vårt legeme oppstår eller forandres ved Kristi hjemkomst. «For når vi slik har blitt kledd, står vi ikke nakne».⁵⁸

Denne nakenheten vi alle skal oppleve på dommens dag, står helt tydelig beskrevet i Hebr 4,13 «Ingen skapning er skjult for ham. Alt ligger åpent og nakent for øynene på ham som vi skal stå til regnskap for». På den dagen er igjen fortelleren (profeten) glad for at han ikke kommer til å føle på den skammen over å bli avkledd som de han synger (profeterer) til.

5. Well, the good wine's a flowin'
For five cents a quart
You're gonna look in your moneybags
And find you're one cent short
Hey, hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

Den gode vinen skriver Dylan. Vin spiller en rolle i offerkultusen i mange religioner, og har også en beskjeden plass bestemmelsene om ofring i Moseloven. Skriften har mange kraftige advarsler mot en overdreven bruk av vin, for eksempel når Noah beruset av vin kler seg naken,

⁵⁶ Matt 25,36

⁵⁷ Matt 25,43

⁵⁸ 2 Kor 5,3

eller når Lots døtre bruker vin for å forføre sin far i Det gamle testamente og i Efeserne advares det mot å drikke seg full på vin, men heller å la seg fylle av Ånden.

I Jes 5,1-7 blir Israel sammenliknet med en vingård uten frukt og i Matteus 9,17 blir ny vin i gamle skinnsekker brukt som et bilde på kontrasten mellom den gamle judaismen og det nye livet i Kristus. Når Jesus innstifter nattverden, er det nettopp hans rensende blod vinen skal symbolisere. Vin brukes i Bibelen både som et bilde på kjærligheten, (Høys 8,2), på Guds nåde, (Esek 55,1) og på den messianske frelsetid, (Esek 25,6 og Matt 9,17). Men den anvendes også som symbol på vrede og dom, (Sal 60,5; 75,9; Jer 25,15-18). I Johannes åpenbaring brukes Guds vredes vin som betegnelse for Guds straffende rettferdighet, (Åp 14,10; 16,19 og 19,15).

Den gode vinen flyter, og er tilnærmet gratis. Den koster ingenting, men samtidig alt. Valget må tas før du kommer så langt at du står ansikt til ansikt med St. Peter. For andre gang påpekes det at du har akkurat litt for lite til å få det du trenger. Denne gangen bare én stakkars cent. Du har forvaltet ditt liv og dine muligheter på en slik måte at du kommer akkurat til kort.

6. You're gonna yell and scream
«Don't anybody care?»
You're gonna hear out a voice say
«Shoulda listened when you heard the word down there»
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

«In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God.»⁵⁹

Det er for sent å rope på tilgivelse når du står foran St. Peter. Det er mange som har brydd seg, profeter har gått i døden, Jesus har gått i døden. Tegnene har vært mange, men du har ikke lyttet. Det er ikke lenger tid for medfølelse og nye sjanser. Du skulle lyttet mens det var tid. Det er et brutalt budskap i sangens siste vers (profetiens siste del). I liknelsen om den rike mannen og Lasarus er Abraham like kompromissløs når han svarer den rike mannen som roper om hjelp og ber om at hans brødre må beskjed om dette slik at de kan omvende seg. «Hører de ikke på Moses og profetene, lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde.»⁶⁰

⁵⁹ The Holy Bible, Joh 1,1

⁶⁰ Luk 16,31

I'd sure hate to be you on that dreadful day. Profeten har profetert og advart i seks vers og avslutter alle med hvor glad han er for at denne situasjonen er noe han kommer til å unngå. Eller er det Gud selv som sier han er glad for at han skal unngå dette, men samtidig advarer om at de som har ører må høre og omvende seg. Det er enda tid. Hele teksten er skrevet i futurum, dette er noe som skal skje, men som ikke enda har skjedd. Da er det mulig å endre på utfallet. Gjør det mens det enda er tid!

For hvis det faktisk er slik at profeten mener at han skal unngå *that dreadful day* har han kanskje selv gått i den samme fellen som de som stoler på at de er rettfærdige og som ser ned på alle andre som i liknelsen om fariseeren og tolleren.⁶¹

Kan du på *that dreadful day* unngå å befinne deg i samme situasjon, og heller som Paulus si:

Jeg har stridd den gode strid, fullført løpet og bevart troen. Nå ligger rettfærdighetens seierskrans klar for meg. Den skal Herren, den rettfærdige dommer, gi meg på den store dagen, ja, ikke bare meg, men alle som med kjærlighet har ventet på at han skal komme.⁶²

3.1.1 Gudsoppfatning i *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day*

Denne fasinasjonen for dommedag er det flere eksempler på i den første tiden av Dylans produksjon. «Om *A Hard Rain's A-Gonna Fall* fra 1962 sier Steinar Daler: «En apokalyptisk visjon med en ordrikhet, fantasi og billedbruk som aldri tidligere var sett i noen sangtekst.»⁶³ At Dylan er opptatt av hva som skal skje på dommens dag er tydelig, men er det mulig å få et innblikk i hva slags gudsoppfatning Dylan viser fra denne teksten? Fokuset er all den elendigheten som skal skje på dommens dag. «Herre, du hellige og troverdige, hvor lenge vil du vente før du holder dom og lar straffen for vårt blod komme over dem som bor på jorden?»⁶⁴

I urhistorien er det tre store domskatastrofer som får evig innflytelse på vår tilværelse på jorden. Først syndefallet som setter alle mennesker under dom på grunn av handlingene til Adam og Eva. Deretter syndefloden, hvor det bare er en liten del som reddes, og til slutt dommen over tårnbyggingen i Babel, hvor resultatet blir en inndeling av verden i språk og folkeslag. Etter

⁶¹ Luk 18,9-15

⁶² 2 Tim 4,7-8

⁶³ Dylan (2004:55)

⁶⁴ Åp 6,10

denne inndelingen velger Gud seg sitt utvalgte folk gjennom Abraham, og det skapes et skille mellom det utvalgte folket og hedningene. Det er denne Guden Dylan fokuserer på. Slik han setter det på spissen i *Highway 61 Revisited* fra 1965 som åpner på følgende vis: «Oh God said to Abraham, «Kill me a son»⁶⁵ og fortsetter med at Gud sier at dersom ikke Abraham ofrer sin sønn vil Gud hevne seg på Abraham: «The next time you see me comin' you better run.»

Det er en hevngjerrig Gud, en som «gjengjelder og gjør ende på dem som hater ham.»⁶⁶ Dette er en Gud du skal frykte og være redd. Dette er ikke Gud som skaper og opprettholder, men som straffer og forfølger.

3.2 *Shelter From The Storm*

Fra albumet *Blood On The Tracks*, innspilt 16. september – 30. desember 1974

Tittelen, *Shelter from the storm*, er hentet fra profeten Jesaja der det står: «You have been a refuge for the poor, a refuge for the needy in his distress, a shelter from the storm and a shade from the heat.»⁶⁷

Dette verset er hentet fra endetidsprofetiene i Jesaja 24-27, den såkalte Jesaja-apokalypsen, ett av de viktigste endetidsprofetiene i Det gamle testamente. I kapittel 24 skildres en gudsdøm over jorden, ikke bare over Israel, men alle som bor på jorden. Kapittel 25 retter søkelyset på lovprisningen til Gud som frelser til evig tid. Kapittel 26 og 27 viser de anstrengelsene Herren gjør for sitt folk og Israels gjenopprettelse. En gudsdøm over synden legger jorden øde og etterlater kun få mennesker. Deretter blir gudsriket på jorden opprettet, hvor både Israel og hedningefolkene har del. «Gå inn i dine rom og lukk dørene etter deg! Hold deg skjult et øyeblikk til harmen er gått over!»⁶⁸

1. 'Twas in another lifetime, one of toil and blood
When blackness was a virtue and the road was full of mud
I came in from the wildernes, a creature void of form
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

⁶⁵ Dylan (2004:189)

⁶⁶ 5M 7,10

⁶⁷ The Holy Bible, Isaiah 25, 4

⁶⁸ Jes 26,20

En annen tid, skriver Dylan. Med *toil and blood* er det lett å kjenne igjen frasen «I've got nothing to offer but blood, toil, tears and sweat»⁶⁹ som Winston Churchill bruker for å beskrive den vanskelige og utfordrende tiden som ligger foran landet i forbindelse med andre verdenskrig. I tiden Dylan skriver om er veiene fulle av søle, i motsetning til hvordan skriften snakker om veien: «Guds vei er fullkommen, Herrens ord er rent. Han er et skjold for alle som søker tilflukt hos ham»⁷⁰

Det er flere som møtes av Gud i ødemarken. Både Hagar, Isak og Josef kommer tilbake fra ødemarken og får en viktig rolle i Israels historie. I andre mosebok krever Gud at Israel skal komme ut i ødemarken og tilbe, og senere får Aron beskjed om å gå ut i ødemarken og hente Moses. Jesaja profeterer om hvordan Herrens vei i ødemarken skal ryddes før Herrens herlighet skal åpenbare seg, noe som gjentas i Matteus med døperen Johannes. Jesus blir ført ut i ødemarken for å fristes av djevelen, «Jesus ble så av Ånden ført ut i ødemarken for å bli fristet av djevelen.»⁷¹ Det som kommer inn fra ødemarken er uten form, slik det beskrives i evangeliet etter Johannes «I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud og Ordet var Gud»⁷² og «Og ordet ble menneske og tok bolig iblant oss»⁷³ Hovedpersonen finner nå trøst i vissheten om at Herren gir ly til den som søker ham.

2. And if I pass this way again, you can rest assured
I'll always do my best for her, on that I give my word
In a world of steel-eyed death, and men who are fighting to be warm
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

I dette verset er referansene til skriften mindre tydelige. Det er en verden hvor alt er likt og gjentar seg, slik det beskrives i predikantens bok. Menneskene holder på med det de alltid har gjort. Hvis jeg-personen må gjøre det på nytt ville han gjort det samme igjen. I siste linje er det fremdeles mulig å søke tilflukt og få tilgivelse.

⁶⁹ I den første talen Winston Churchill holdt som statsminister til parlamentet 13. mai 1940, bruker han denne frasen når han snakker om tiden som ligger foran dem, en tid med krig og store prøvelser. Hentet 3.juli 2020 fra <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/blood-toil-tears-and-sweat-2/>

⁷⁰ 2 Sam 22,31

⁷¹ Matt 4,1

⁷² Joh 1,1

⁷³ Joh 1,14

3. Not a word was spoke between us, there was little risk involved
Everything up to that point had been left unresolved
Try imagining a place where it's always safe and warm
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

Er det i det hele tatt mulig å se for seg et sted som *alltid* er trygt og godt? I tillitssalmen salme 23, legger David ut om hvordan han ikke mangler noe og ikke trenger å bekymre seg for noe fordi Herren er hans hyrde. Dette trygge varme stedet, det kan man bare finne hos Herren. Alle forsøk på å skape sin egen trygghet uten Gud vil være meningsløs. Det er derfor Jesus flere ganger presiserer at forholdet til Gud først må være på plass og at vi da ikke har noe å bekymre oss for, «søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal dere få alt det andre i tillegg.»⁷⁴

4. I was burned out from exhaustion, buried in the hail
Poisoned in the bushes an' blown out on the trail
Hunted like a crocodile, ravaged in the corn
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

Som i profetiene om Messias i Jesaja 53, beskrives hovedpersonen som en som er foraktet, forlatt av mennesker, en mann av smerte, såret, knust, mishandlet, plaget. Også Jobs skjebne passer til denne beskrivelsen. En rettferdig mann som forblir trofast mot Gud til tross for at han først mister alt han eier og sine sønner og døtre, for deretter å oppleve store smerter og lidelser på sin kropp. Jakob trekker denne fortellingen fram som et trosstyrkende eksempel, «Ja, dem som holder ut, priser vi salige! Dere har hørt hvordan Job holdt ut, og har sett hvordan Herren lot det ende. For Herren er rik på medlidenhet og barmhjertighet»⁷⁵ I alt dette er det fremdeles trøst å få, en trygg havn hos kvinneskikkelsen i siste linje.

5. Suddenly I turned around and she was standin' there
With silver bracelets on her wrists and flowers in her hair
She walked up to me so gracefully and took my crown of thorns
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

⁷⁴ Matt 6,33

⁷⁵ Jak 5,11

«Og se, før han var ferdig med å be, kom Rebekka»⁷⁶ I fortellingen om hvordan Isak får Rebekka, står hun plutselig der foran han. Isak gir henne ringer og armbånd og broren hennes sier om Isak: Han «som er velsignet av Herren»⁷⁷ Med blomster i håret «Som en lilje blant tistler»⁷⁸ tar hun hans tornekrone. Her kan det se ut til at Dylan både sammenlikner hovedpersonen med Isak og Kristus.

I Matteus 27 blir Jesus spottet av landshøvdingens soldater etter at han har blitt framstilt for Pilatus. De fletter en krone av torner og setter den på hodet hans før de håner ham ved å falle ned på kne og hilser ham som jødernes konge.

6. Now there's a wall between us, somethin' there's been lost
I took to much for granted, got my signals crossed
Just think that it all began on a long-forgotten morn
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

Veggen mellom dem kan være avgrunnen fra Lukas 16. Veggen kan også være noe som er godt kjent for enhver jøde, nemlig forhenget inn til det aller helligste i tabernaklet. Her hadde bare ypperstepresten anledning til å gå inn, og det er dette forhenget som revner ved korsfestelsen for å markere at veggen mellom mennesket og Gud nå er fjernet.

7. Well, the deputy walks on hard nails and the preacher rides a mount
But nothing really matters much, it's doom alone that counts
And the one-eyed undertaker, he blows a futile horn
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

It's doom alone that counts. Det er ingenting vi kan legge til eller trekke fra. I fortellingen om den rike bonden i Lukas 12,13-21 har den rike bonden ingen plass for Gud eller sine medmennesker. I Jesaja advares det om Jerusalem som ikke har tanker for den kommende dommen «Spis og drikk, for i morgen dør vi!»⁷⁹ Den treenige Gud blir ofte fremstilt som ett

⁷⁶ 1M 24,15

⁷⁷ 1M 24,31

⁷⁸ Høys 2,2

⁷⁹ Jes 22,13

øye i en trekant. Den enøyde begravelsesagenten blåser i et horn til ingen nytte. Det er nytteløst. Alle advarslene fører ikke til noe. Verset starter med en beskrivelse av noe nytteløst, hvordan mennesket i seg selv ikke kan være rettferdig for Gud. Verset avsluttes med at kvinneskikkelen beroliger og sier *kom inn, jeg gir ly og vern*.

8. I've heard newborn babies wailin' like a mournin' dove
And old men with broken teeth stranded without love
Do I understand your question, man, is it hopeless and forlorn?
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

Dylan hører nyfødte barn som jamrer som en sørgende due. I Matteus kan vi lese om barnemordet i Betlehem, og Forkynneren snakker om gleden ved livet og å søke Gud i unge år før «De som maler på kvernen stanser arbeidet, for de har blitt for få.»⁸⁰ Forkynneren bruker flere bilder på alderdommen, *de som maler* er tennene. Er alt håpløst og tapt? Nei, sier kvinnen.

9. In a little hilltop village, they gambled for my clothes
I bargained for salvation an' they gave me a lethal dose
I offered up my innocence and got repaid with scorn
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

Hilltop brukes synonymt med *Calvary* og *Golghota* på engelsk. At det er nettopp korsfestelsen det skrives om her blir tydelig med *they gambled for my clothes*, «Så korsfestet de ham, og de delte klærne hans mellom seg ved å kaste lodd om dem.»⁸¹ I Getsemane ber Jesus tre ganger «Er det mulig, så dette begeret gå meg forbi. Men ikke som jeg vil, bare som du vil.»⁸² I korsfestelsen mottar han sin dødelige dose. Den dødelige dosen han mottar kan også vise til vinen blandet med galle han får før korsfestelsen, en drikk som skulle bedøve den som var dødsdømt. Selv om disiplene ble formanet av Jesus om ikke å avsløre hvem han var før tiden var inne, var Jesus alltid åpen om hvem han var og hvorfor han var kommet. Dette ble belønnet med forakt, *repaid with scorn*, blant annet av soldatene før korsfestelsen. Det er her han får sin

⁸⁰ Bibelen (2011) Fork 12,3

⁸¹ Matt 27,35

⁸² Matt 27,39

tornekrone som Dylan skriver om i vers 5. Etter korsfestelsen blir han foraktet og spottet av de som gikk forbi, overprestene, de skriftlærde, de eldste, og de(n) som var korsfestet sammen med ham.

10. Well, I'm livin' in a foreign country but I'm bound to cross the line
Beauty walks a razor's edge, someday I'll make it mine
If I could only turn back the clock to when God and her were born
«Come in,» she said, «I'll give you shelter from the storm»

3.2.1 Gudsoppfatning i *Shelter From The Storm*

I denne sangen blir hovedpersonen flere ganger sammenliknet med Kristus, i tillegg til viktige stamfedre og profeter fra Det gamle testamente. Frelseskikkelen gir *shelter from the storm* og her står frelseskikkelsen med åpne armer gjennom alle prøvelser og all motgang og ber hovedpersonen komme inn, som Jesus selv gjorde: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile.»⁸³

Hvilken Gud blir portrettert i denne sangen? Jo, en Gud slik som Jesaja beskriver ham: «Og derfor lengter Herren etter å vise dere nåde, derfor reiser han seg for å vise barmhjertighet. For Herren er rettens Gud.»⁸⁴ Når Dylan nå beskriver Gud er det en tilgivende Gud som av kjærlighet rydder til side alt som står mellom ham og hans frelsesplaner. Han vil strekke seg så langt at han ofrer sin egen sønn for vår skyld. Og mens alle uroligheter i verden raser rundt oss, står han der og sier *come in, I'll give you shelter from the storm*.

3.3 *When He Returns*

Fra albumet *Slow Train Coming*, innspilt 4. mai 1979

Dylan har sjokkert og provosert sine fans mange ganger. Folk-fansen når han gikk elektrisk i 1965, rock-fansen når han gikk country i 1969. Når Dylan tok imot Jesus som sin frelser og ble «født på ny» omkring 1978 var det mange som gav ham helt opp.

⁸³ Matt 11,28

⁸⁴ Jes 30,18

På albumet er det bilde av et tog som kommer gjennom en svak sving, men arbeidere legger skinnegang foran det. Helt foran i bildet er det en mann med en løftet hakke, hvor hakken ser ut som et kors. Kvalvaag skriver om togmetaforen at «i gospeltradisjonen brukes toget også som et bilde på de utvalgte som er på vei til himmelen.»⁸⁵

1. The iron hand it ain't no match for the iron rod
The strongest wall will crumble and fall to a mighty God
For all those who have eyes and all those who have ears
It is only He who can reduce me to tears
Don't you cry and don't you die and don't you burn
For like a thief in the night, He'll replace wrong with right
When he returns

I femte mosebok profeteres det om konsekvensene av ulydighet mot Herren. Du skal bli nødt til å tjene de fiendene Herren sender og mangle alt. «Han skal legge et jernåk på nakken din, helt til han har utryddet deg.»⁸⁶ Også i Jer 28,13f og Esek 4,3 brukes jern symbolsk for fienders angrep og press. Når Dylan synger at dette åket ikke er noe match for *the iron rod* viser han til salme 2,9 og de siste dager når Herrens salvede skal bli gitt makt over alle folkene og hele jorden: «Du skal knuse dem med jernstav, slå dem i stykker som pottemakerens krukke.»⁸⁷

Gud sier til Josva i kap 6 at han gir byen Jeriko i hans hånd. Instruksjonen for hvordan denne uinntakelige byen skal vinnes er ved at bymuren skal rase sammen ved at de marsjerer rundt byen og til slutt blåser i basunene. Måten dette skal skje kan virke dåraktig for menneskers visdom, men fysiske seire som at Jerikos murer faller, eller i overført betydning åndelige seire, blir vunnet av Gud til tross for midler og metoder som virker meningsløse.⁸⁸

Jesaja formaner Herrens døve og blinde folk⁸⁹, et folk som gjennom utvelgelsen er betrodd Herrens ord, men likevel ikke kan se. Jesus avslutter mange av sine liknelser med å si «den som har ører, hør!»⁹⁰ I likhet med den etiopiske hoffmannen i Apg 8,30 er det ikke nok å lese, se eller høre. Du må også forstå. I Johannes Åpenbaring, hvor temaet er Jesu gjenkomst⁹¹, er det

⁸⁵ Aasgaard (2011:36)

⁸⁶ 5M 28,48

⁸⁷ Sal 2,9 Gjentas i Åp 2,27

⁸⁸ 1Kor1,17-29 og 2Kor 10,3-5

⁸⁹ Jes 42,18ff

⁹⁰ Blant annet Matt 11,15, 13,9 Mark 4,9, 7,16, 8,18

⁹¹ Åp 1,7

en rekke formaninger til menighetene som avsluttes med «Den som har ører, hør hva Ånden sier til menighetene!»⁹² Hør på hva Dylan, profeten, sier.

Paulus skriver i sitt første brev til menigheten i Tessalonika om de dager når Herren kommer tilbake. Han bruker bildet *som en tyv i natten* om at ingen kan vite når dette skal skje. Peter bruker dette bildet når han snakker om de siste tider i sitt andre brev, og også i Johannes' Åpenbaring kommer dette innskuddet i kap 16 som snakker om samling til Harmageddon, endetiden. Mørket, det onde, skal erstattes med lyset, Kristus selv, som sier: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.»⁹³

2. Truth is an arrow and the gate is narrow that it passes through
He unleashed His power at an unknown hour that no one knew
How long can I listen to the lies of prejudice?
How long can I stay drunk on fear out in the wilderness?
Can I cast it aside, all this loyalty and this pride?
Will I ever learn that there'll be no peace, that the war won't cease
Until He returns?

Jesus omtaler seg selv både som sannheten og døren i Johannes evangelium 14,6 og 10,9. I Matteus snakker Jesus om to veier vi kan gå, og det er den trange porten som fører til livet.⁹⁴ Jesus forteller disiplene om den trange døren (Luk 13,22ff), og sier at det er viktig at de kommer seg inn mens det er tid. Husets herre vil på et tidspunkt reise seg og lukke døren, og da er det for sent å banke på. Igjen sier Dylan at ingen kjenner den dagen eller den timen når dommen skal komme og alle skal se Guds makt. Det gjelder å høre hva som blir sagt, ikke lytte til løgnene falske profeter kommer med, eller løgnene man forteller seg selv. Å være drukken, med sløvede sanser gjør at man ikke tydelig ser eller hører Herren. Det samme gjelder når man velger å leve borte fra Gud, i ødemarken. Ofte blir ørken og ødemark brukt om Guds straff over Israel og andre folk, «Han tar vettet fra lederne for folket i landet og fører dem vill i veiløst øde. De famler i mørke uten lys, han lar dem gå seg bort som drukne menn»⁹⁵ Det er i ødemarken den

⁹² Åp 2,7. 11. 17. 29; 3,6. 13. 22.

⁹³ Joh 8,12

⁹⁴ Matt 7,13f

⁹⁵ Job 12,24f

onde ånden fra Lukas 8, 26-ff holder til, «Også Lilit slår seg til ro der og finner seg et hvilested.»⁹⁶ står det i Jesaja. Lilit er navnet på en kvinnelig ond ånd

Dylan kjemper mot stolthet og spør retorisk om han noensinne vil kunne bli kvitt denne stoltheten. Han frykter at han er stolt av sin visdom, sin styrke, og sin rikdom istedenfor å være stolt av «at han har forstand og kjenner meg. For jeg er Herren, som viser miskunn, rett og rettferd på jorden.»⁹⁷ Han frykter at han stoler på mennesker og søker sin styrke i seg selv. «Han blir som en busk i ødemarken»⁹⁸ som går under fordi han ikke stoler på Herren.

Den åndelige krigen kan spores tilbake til den aller første messianske profetien i Bibelen: «Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt»⁹⁹ En kamp mellom kvinnens ætt og slangens ætt. En annen type krig er krig som straffedom over folkets synd, både Israels og folkene rundt dem. En tredje betydning av krig vi finner i Det gamle testamentet er den krigen som skal komme i apokalypsen, krigen mellom ondt og godt, som etterfølges av det messianske fredsriket hvor Messias hersker slik Jesaja profeterer om fredsfyrsten i Jes 9,1-7. I Det nye testamentet lærer Jesus oss at det som skal kjennetegne den onde tidsalderens siste dager er at «Dere skal høre om kriger, og det skal gå rykter om krig.»¹⁰⁰ Denne krigen er en demonisk krig og er rettet mot Herren selv, «De skal føre krig mot Lammet. Men Lammet er herrenes herre og kongenes konge og skal seire over dem sammen med sine, de kalte og utvalgte og trofaste.»¹⁰¹

3. Surrender your crown on this blood-stained ground, take off your mask
He sees your deeds, He knows your needs even before you ask
How long can you falsify and deny what is real?
How long can you hate yourself for the weakness you conceal?
Of every earthly plan that be known to man, He is unconcerned
He's got plans of His own to set up His throne
When he returns

⁹⁶ Jes 34,14

⁹⁷ Jer 9,23f

⁹⁸ Jer 17,5-10

⁹⁹ 1M 3,15

¹⁰⁰ Matt 24,6

¹⁰¹ Åp 17,14

Igjen påpeker Dylan viktigheten av å legge av seg sitt eget. Kronen – det vi kroner oss selv med, det vi selv har oppnådd – står i veien for et forhold med Gud. Stoler man på sitt eget, tjener man fort avguden Mammon. «Ingen kan tjene to herrer. Han vil hate den ene og elske den andre, eller holde seg til den ene og forakte den andre. Dere kan ikke tjene både Gud og Mammon.»¹⁰² I liknelsen om *Jesus og den rike mannen*¹⁰³ får mannen et valg om å følge Jesus eller beholde sin rikdom. Han velger det siste. Kvalbein skriver at eiendelene og verdiene står i veien for et forhold til Gud hvis man ikke lar mammon bli et middel til å tjene Gud.¹⁰⁴ Det var problemet for den rike mannen, han kunne brukt sin rikdom til å tjene Gud, men rikdommen ble heller en rival og fiende av Gud. Dersom vi ikke er villige til å ta av vår krone, legge vårt eget til side og ha fullt fokus på Gud, kan vi risikere at døren er stengt når vi banker på. Dylans oppfordring er å ta av kronen og masken. Ikke skjul noe verken for deg selv eller Gud, men benytt muligheten til å legge fra deg byrden ved korset, slik Jesus sier i Matt 11,28: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile.»

This blood-stained ground viser til stedet hvor offerlammet ble slaktet. Dette blodet skulle gjøre soning for folkets synd som et stedfortrederoffer. Dyret og dets liv istedenfor mennesket. I seg selv er det ikke likhet i verdi mellom de to, så dette fungerer bare på grunn av Guds nåde. «Jeg har gitt dere blodet på alteret til soning for livet deres.»¹⁰⁵ I Det nye testamentet er dette blodet Jesus selv, som blir offerlammet, hengt på et kors for å sone våre synder én gang for alle. Det er her Dylan vil at vi skal kle oss nakne i billedlig forstand og ta imot den frelsen Gud har gitt oss vederlagsfritt.

Det er ikke mulig å skjule noe for Gud. Han kjenner til alle våre gjerninger. Adam og Eva skjuler seg for Gud etter at de har spist av treet til kunnskap om godt og ondt, Kain prøver å skjule drapet på sin bror for Gud. Slik fortsetter det gjennom hele Bibelen. Vi kan ikke skjule noe for Gud, så det er ingen grunn til å forsøke. Jesus lærer disiplene denne sannheten når han forteller dem hvordan de skal be: «Og din Far, som ser i det skjulte, skal lønne deg.»¹⁰⁶ og videre i samme kapittel når han forteller dem at de ikke trenger å bekymre seg for morgendagen: «Men den Far dere har i himmelen, vet jo at dere trenger alt dette.»¹⁰⁷ Ikke benekt dette, sier

¹⁰² Matt 6,24

¹⁰³ Luk 18,18ff

¹⁰⁴ Kvalbein (2008:245)

¹⁰⁵ 3M 17,11

¹⁰⁶ Matt 6,6

¹⁰⁷ Matt 6,32

Dylan videre, ikke skjul det for deg selv heller. Alt er allerede betalt, du kan ikke legge noe til. Alt du trenger å gjøre er å også legge fra deg tankene om at du ikke er god nok foran korset.

De menneskelige planene vil ikke føre frem, alt er en gave fra Gud forteller forkynneren: «også dette kommer fra Guds hånd.»¹⁰⁸ Alt vårt strev er som å gjete vinden. Se ikke på hva andre har fått til og oppnådd. La deg ikke forføre av at det går både syndere og rettskafne likt, da spør du som Job: «Hvorfor får de urettferdige leve, bli gamle og rike?»¹⁰⁹ Jesus advarer i sterke ord om hva som vil skje dersom du tenker at dine planer ikke trenger Gud for å lykkes. I *den rike bonden* (Luk 12) har han alt han kan ønske seg rent jordisk. Han er tilfreds, og vil slå seg til ro. Alt blir tatt fra han samme natt. Denne visdommen, ikke å gå imot Guds planer, hadde Gamaliel når han sier til Rådet som skal dømme apostlene:

Hold dere unna disse mennene. Slipp dem fri! For dersom dette er menneskers vilje og verk, blir det ingenting av det. Men er det av Gud, da kan dere ikke stoppe dem. Pass dere, ellers kan det vise seg at dere kjemper mot Gud.¹¹⁰

Det samme erfarte Paulus når han stampet mot brodden¹¹¹ når han forsøkte å motarbeide Gud.

Johannes beskriver i sitt syn hvordan han ser en trone i himmelen, og når han beskriver dommens dag i kapittel 20 sier han: «Og jeg så en stor, hvit trone og han som satt på den.»¹¹² Her beskrives Guds trone hvor alle skal få sin dom etter hva som står i livets bok. Når *He returns* skal det ikke lenger være noen forbannelse, «Guds og Lammets trone skal være i byen.»¹¹³

3.3.1 Gudsoppfatning i *When He Returns*

I *When He Returns* beskriver Dylan en Gud som snart kommer tilbake. Det er ingenting i denne verden som kan stanse ham eller hans plan. Dylan er ikke tydelig på hva som skal skje når han kommer tilbake, men fokuserer heller på viktigheten av å være klar når han kommer. Dylan forutsetter muligens at lytteren selv er kjent med hva som skjer når Jesus kommer tilbake. Den paradisiske tilstanden blir bare beskrevet med at han vil erstatte det som er galt med lyset. Det

¹⁰⁸ Fork 3,24

¹⁰⁹ Job 21,7

¹¹⁰ Apg 5,38f

¹¹¹ Apg 26,14

¹¹² Åp 20,11

¹¹³ Åp 22,3

er viktig at man er klar for gjenkomsten. Ikke tenk på at du selv må legge noe til rette før du kan møte Gud. Du trenger ikke selv gjøre noe, vente til du er verdig, før du kommer til Jesus. Ta et aktivt valg, men ta imot Jesus nå. Det er ikke mulig å oppnå fred i hjertet uten å ha tatt imot ham. Den allmektige og allvitende Gud, vet hva du trenger, synger Dylan. Og han vil gi det til deg slik han har lovt. Guds plan er klar, den er beskrevet i skriften, han vil komme tilbake.

Er det mulig å se hvem Dylans Gud er i denne sangen? Det er en Gud som skal oppfylle sine løfter. Det er den kristne Guden slik vi leser om ham i både Det gamle og Det nye testamente. Det er Jesus som skal komme tilbake, og teksten peker mange steder på Jesu sine ord i evangeliene. Dette er en Gud som skal opprette sitt rike på jorden.

3.4 Ring Them Bells

Fra albumet *Oh Mercy*, innspilt mars-april 1989

Etter en lengre tid med skriveørke sitter Dylan alene på kjøkkenet mens alle sover. Da løsner det plutselig. Han skriver 20 vers til det som skal bli førstesporet på albumet *Oh Mercy*. Dylan forteller: «De var lette å skrive, det virket som om de kom drivende med strømmen. Det var ikke det at de var svake eller langt unna – de var der rett foran øynene mine, men hvis jeg gransket dem for lenge, forsvant de.»¹¹⁴

Det er flere sanger på dette albumet og det neste, *Under The Red Sky*, med skildring av dommedag. På første sporet, *Political world*, har kjærligheten ingen plass (*love don't have any place*), visdommen fengsles (*wisdom is thrown into jail*), nåden må gå planken (*mercy walks the plank*), motet er vekk (*courage is a thing of the past*), fred er ikke velkommen (*peace is not welcome at all*) og i site vers ropes det til Gud, men det er ingen som er riktig sikker på hva navnet hans er (*shout God's name, but you're never sure what it is*).

1. Ring them bells ye heathen
From the city that dreams
Ring them bells from the sanctuaries
'Cross the valleys and streams
For they're deep and they're wide

¹¹⁴ Dylan (2016:164)

And the world's on its side
And time is running backwards
And so is the bride

I dette første verset er det hedningene som skal ringe i klokkene for å vekke de kristne. De kristne har gått feil og lever i sine *sanctuaries* – helligdommer. Jesus advarer om forførelser og fristelser og sier om verden at «Ve denne verden som lokker til fall. Forførelsene må komme, men ve det mennesket som de kommer fra!»¹¹⁵ At verden er på deres side, betyr at de har fjernet seg fra sannheten om Gud og har laget sin egen sannhet, på samme måte som Jesus forklarer i liknelsene om himmelriket, nærmere bestemt liknelsen om såmannen i Matteus 13.

Avery Thompson forklarer på nettsiden *Popular Mechanics* at dersom tiden hadde gått bakover, ville alle fysikkens lover fremdeles fungert som i dag, med unntak av den andre termodynamiske lov. Han forklarer at «The second law states that over time everything moves from an ordered state to a disordered state. It's the only physical law that can't go backwards.»¹¹⁶

Også fysikkens lover sier at det i begynnelsen var orden, men at med tiden blir det mindre orden og mer kaos. Dette er lett å gjenkjenne fra den perfekte tilstanden Gud skapte, paradiset, som med menneskets fall ble ødelagt og førte til uorden og kaos. At tiden nå går bakover vil bety at vi skal tilbake til den tiden da det var orden. Jesus omtaler seg selv som brudgommen¹¹⁷. I Salomos Høysang beskrives et kjærlighetsforhold mellom en brudgom og hans brud. Kirkefaderen Origenes var opptatt av at det måtte ligge en åndelig mening bak og tolket Høysangen allegorisk som forholdet mellom Kristus og menigheten.¹¹⁸ Bruden (menigheten) går også bakover, hun har fjernet seg fra brudgommen, Herren.

2. Ring them bells St. Peter
Where the four winds blow
Ring them bells with an iron hand
So the people will know
Oh it's rush hour now

¹¹⁵ Matt 18,7

¹¹⁶ Avery Thompson i artikkelen *Why does time go forward instead of backward?*

¹¹⁷ Matt 9,15

¹¹⁸ Forklaring til Salomos Høysang i *Norsk Studiebibel* (1998:798)

On the weel and the plow
And the sun is going down
Upon the sacred cow

I andre verset er det Peter, som skal ringe med klokkene *where the four winds blow*, hentet fra Matt 24,31: «Når basunen lyder, skal han sende ut sine engler, og de skal samle hans utvalgte fra de fire verdenshjørner, fra den ene enden av himmelen til den andre.» I Matt 24 snakker Jesus om tider som skal komme, endetiden. Han formaner disiplene og profeterer om hva som skal skje når trengselstiden begynner og hva som skal skje når han kommer. At Gud igjen skal samle sine er et løfte han gav i 5M 30,1ff, «Om du så er drevet bort til himmelens grense, skal Herren din Gud samle deg derfra, og derfra skal han hente deg.»¹¹⁹ Profeten Daniel profeterer om verdensrikene og det evige riket og bruker også *fire vinder*, «Jeg så i et syn om natten, og se! – himmelens fire vinder satte det store havet i opprør.»¹²⁰ Det er profetiene om endetiden, og om Antikrist som skal herske uinnskrenket over jorden i 42 måneder¹²¹ før Menneskesønnen kommer «på himmelens skyer med stor makt og herlighet.»¹²²

Det skal ringes med klokkene med en jernhånd, utrettelig og vedvarende, slik at alle folkene vet «Se, han kommer med skyene! Hvert øye skal se ham ...»¹²³

Det haster nå. Referansen til plogen viser muligens til Lukas 9,62: «Ingen som har lagt hånden på plogen og så ser seg tilbake, er skikket for Guds rike.» De som har hånden på plogen, bør helst ha rett fokus og målet klart for seg. De må se framover, ikke bakover.

At solen går ned betyr gjerne at noe tar slutt. I dette tilfellet den hellige kua. Det er ikke bare i hinduismen at kua er hellig, også i gammel egyptisk religion er det guder med oksehoder hvor den mest kjente kanskje er Apis. Også i norrøn mytologi spiller kua Audumbla en viktig rolle. Det er likevel mer nærliggende å koble dette til tilbedelsen av gullkalven i andre Mosebok kap 32. Mens Moses var på Sinai-fjellet hvor Herren taler til ham og gir han de ti bud på to steintavler, blir folket utålmodig og ber Aron lage en gud til dem: «Kom og lag en gud til oss

¹¹⁹ 5M 30,4

¹²⁰ Dan 7,2

¹²¹ Dan 7,25 sier om Antikrist at han skal regjere i *én tid, tider og en halv tid*, dvs ett år + to år + et halvt år, til sammen 3,5 år eller 42 måneder, slik det står i Åp 13,5 *Dyret ... fikk makt til å holde på i 42 måneder.*

¹²² Matt 24,30

¹²³ Åp 1,7

som kan gå foran oss!»¹²⁴ Ventetiden er nå over, tiden for alle de falske religionene er over, klokkene ringer for å varsle Herrens tilbakekomst.

3. Ring them bells Sweet Martha
For the poor man's son
Ring them bells so the world will know
That God is one
Oh the shepherd is asleep
Where the willows weep
And the mountains are filled
With lost sheep

I det tredje verset er det Marta, Marias og Lasarus' søster, som skal ringe med klokkene. I Lukas 10,38-42 kan vi lese at Marta tar imot Jesus i sitt hus. Hun er travelt opptatt med «alt som skulle settes i stand.» Hun klager på at hun ikke får noe hjelp av sin søster, hun er nemlig mer opptatt av hva Jesus har å si. Jesus svarer da Marta: «Du gjør deg strev og uro med mange ting. (...) Maria har valgt den gode del, og den skal ikke bli tatt fra henne.» I likhet med de som går med hånden på plogen i forrige vers, er det viktig å forstå at man må ha rett fokus. Menneskene som må bli vekket av klokkene Marta skal ringe med, har mistet fokus på det som er viktig i forholdet til Gud. Som i liknelsen om såmannen er det mange «på veien gjennom livet [som] kveles av bekymringer, rikdom og nytelser så de ikke bærer fullmoden frukt.»¹²⁵

I Bergprekenen (Matt 5-7) og i parallellteksten Sletteprekenen (Luk 6) prises de fattige: «Salige er dere fattige, Guds rike er deres.»¹²⁶ I femte Mosebok sier Gud at det ikke skal være noen fattige blant Israel, for de er rikt velsignet av ham. Hvis det likevel er noen fattige der, skal du «åpne din hånd og låne ham alt han trenger.» Den svake, hjelpeløse og fattige har alltid hatt en særstilling og skal hjelpes. Profetene tordnet mot hvordan de fattige og hjelpeløse ble behandlet samtidig som de rike æret Gud med sine lepper. Også David omtaler seg selv ydmykt som en fattig mann av lav ætt. Nå ringer klokkene for de fattige, hjelpen de har ventet på er på vei.

Verden skal få vite at *God is one*, Herren er én. Dette er hentet fra femte Mosebok 6,4 og omtales som jødernes trosbekkjennelse – *shema* – det hebraiske ordet for *hør*. Det er ingen andre

¹²⁴ 2M 32,1

¹²⁵ Luk 8,14

¹²⁶ Luk 6,20

Guder. Det haster med å få forholdet til den ene sanne Gud riktig. Klokkene kan høres, så Herren kommer snart igjen.

Hyrden sover der piletreet gråter, og fjellene er fulle av bortkomne lam. Kanskje peker piletreet på salme 137 som forteller om Israel som etter bortførelsen til Babylon henger lyrene i piletrærne og sørger. De som tok dem til fange, krever at de skal være glade og sier «Syng en av Sions sanger for oss!»¹²⁷ som et hånlig spørsmål *hvor er nå deres Gud?* Dette hadde profetene advart om.

Jesus omtaler seg selv som *den gode hyrde*¹²⁸ og salmene omtaler Herren som en hyrde.¹²⁹ Det er ikke Jesus eller Herren som sover og ikke passer på. Det er hyrdene på jorden, lederne, som ikke har passet godt nok på og hatt feil fokus. Både i gammeltestamentlig tid, slik profeten Sakarja snakker om når han sier at Gud selv skal kjempe mot tomme ord og falske syner: «Trøsten de gav var ingenting verd. Derfor måtte de drive rundt som sauer og lide nød, for de var uten gjeter.»¹³⁰ og i vår egen tid med krancling om doktriner og innbyrdes strid i menigheter har ført til at mange har blitt ført vill, eller rett og slett har mistet sin tro. *And the mountains are filled with lost sheep.* Dylan sier at det ikke handler om de få, men de mange. «For vid er den porten og bred er den veien som fører til fortapelsen, og mange er de som går gjennom den.»¹³¹

4. Ring them bells for the blind and the deaf
Ring them bells for all of us who are left
Ring the bells for the chosen few
Who will judge the many when the game is through
Ring them bells, for the time that flies
For the child that cries
When innocence dies

Jesaja profeterer om han som skal komme at de døve skal høre, de blinde skal se og den hjelpeløse og fattige skal juble.¹³² Det er nettopp dette Jesus svarer når han får spørsmålet om han er den de har ventet på. Blinde ser, døve hører.¹³³ Nå ringer klokkene, for Jesus kommer

¹²⁷ Sal 137,3

¹²⁸ Joh 10,11

¹²⁹ For eksempel Sal 23,1

¹³⁰ Sak 10,7

¹³¹ Matt 7,13

¹³² Jes 29,18f

¹³³ Matt 10.5

tilbake. Jesus sier at «Når alt blir født på ny, og Menneskesønnen, sitter på tronen i sin herlighet, da skal også dere som har fulgt meg, sitte på tolv troner som dommere over Israels tolv stammer»¹³⁴ Paulus går lenger når han viser til Daniels bok om de siste tider når de hellige skal dømme verden, når han inkluderer alle kristne og sier: «(...) når dere skal dømme verden (...)»¹³⁵

Ring i klokkene for nå renner tiden ut.

5. Ring them bells St. Cathrine
From the top of them room
Ring them from the fortress
For the lilies that bloom
Oh the lines are long
And the fighting is strong
And they're breking down the distance
Between right and wrong

I det siste verset er det St. Cathrine, en helgen fra Alexandria i det 4. århundre¹³⁶ som skal ringe med klokkene. Hun ble en helgen på grunn av sin martyrdød når hun nektet å ofre til avgudene.

De mange folkene kjemper en iherdig kamp mot hverandre og sannheten når skillet mellom rett og galt viskes ut. Jesus advarer om at det i de siste tider vil stå fram falske profeter og at flere skal komme i hans navn. Denne kampen mellom rett og galt stormer nå for fullt når St. Cathrine ringer i klokkene for siste gang. Profeten Sakarja advarer også om tomme ord og falske syner når han profeterer om Guds dom over Israels fiender og at fredskongen skal komme og sammenlikner folket med sauer som driver omkring. Herren vil straffe disse gjeterne og selv ta vare på sin flokk.¹³⁷

¹³⁴ Matt 19,28

¹³⁵ 1 kor 6,2

¹³⁶ Myhr (2012:374)

¹³⁷ Sak 9-10

3.4.1 Gudsoppfatning i *Ring Them Bells*

Gjennom fem vers har klokkene ringt for å vekke oss og advare oss om at endetiden er nær. Dette er dommedagsklokker. De kristne som har gått seg vill skal vekkes av hedningene. Det skal komme en ny tid hvor bruden (menigheten) finner tilbake til Herren, og det rette forholdet gjenopprettes. Videre skal hele jorden vekkes, og det haster. Guds dom over all avgudsdyrkelse kommer. Det finnes bare én sann Gud. De som skulle forvalte Guds ord har feilet, og det har ført til at mange har gått seg vill. Nå skal alle igjen samles. I nest siste vers ringer klokkene for de som skal dømmes. Snart kommer Herren selv for å kjempe. Da vil skillet mellom rett og galt igjen bli tydelig.

Hvordan fremstilles Gud i denne sangen? Det er varselklokkene som spiller hovedrollen. Dommens dag kommer, og det gjelder å vekke flest mulig. Dylan synger med en sorg i stemmen. Det er som om han innser at klokkene ikke vil klare å advare alle før det er for sent. Det er med sørgmodighet han innser at ikke alle vil forstå at Gud er én før dommen. Fokuset til Dylan ligger på at det ikke vil være mulig å redde alle. Det er ikke trusler om en hevner, det er ikke beskrivelser av grusomhetene på dommens dag. Det er sorg over at ikke alle vil la seg vekke av klokkene, og derfor ikke vil få del i Guds rike. Det er mer en resignasjon av at han ikke kan legge noe til.

Særlig bildet om kristi brud viser at Dylan har studert skriften de intense månedene han gikk på bibelskole etter sin omvendelse.

3.5 *Tryin' to Get to Heaven*

Fra albumet *Time Out Of Mind*, innspilt januar 1997. Nok en plate med flere sanger som tar for seg temaet død. Myhr forteller at Dylan fikk sin inspirasjon til denne plate ved å lytte til andakter på nattetid.¹³⁸ Det var særlig ett vers fra evangelisten Johannes som festet seg hos Dylan, Joh 9,4. I denne sangen er det uvanlig mange referanser til andre artister.

1. The air is getting hotter
There's a rumbling in the skies
I've been wading through the high muddy water

¹³⁸ Myhr (2012:433)

With the heat rising in my eyes
Every day your memory grows dimmer
It doesn't haunt me like it did before
I've been walking through the middle of nowhere
Trying to get to heaven before they close the door

Det er et uvær på gang, det blir varmere, skyene buldrer og vannet stiger. Igjen har hovedpersonen behov for *Shelter From The Storm*. Salmisten roper til Gud i salme 83,3 «Dine fiender buldrer!» og ber i 83,15f: «Som ilden brenner opp en skog og flammene setter fjell i brann, slik må du jage dem med din storm og skremme dem med dine stormkast.» I Jesaja 28-32 er det en endetidsprofeti hvor et stort avsnitt omhandler pakten Israel har inngått med Egypt mot Herrens vilje, «Vi har sluttet en pakt med døden og gjort avtale med dødsriket. Når flommen kommer strømmende, skal den ikke nå oss. For vi har gjort løgn til vårt ly og gjemt oss bak svik.»¹³⁹ Vi er kanskje alle skyldige på ett eller annet tidspunkt i livet i å inngå avtaler og pakter som er mot Guds vilje og intensjon for oss. Vi prøver kanskje alle å gjemme oss bak noe vi selv har bygget opp. Men det er ikke lett å glemme det Gud har gjort i ens liv, selv om man til tider havner på avveier «Husk det underfulle han har gjort, hans tegn og lovene fra hans munn.»¹⁴⁰ og selv om vi glemmer, har han sagt at han vil huske «Han husker sin pakt til evig tid, ordet han ga, i tusen slekstredd.»¹⁴¹

Han vandrer i *muddy waters* slik salmister gjør når han roper til Herren i salme 69,3 «Jeg er sunket ned i bunnløs gjørme, hvor det ikke er fotfeste.»¹⁴²

Nå vandrer hovedpersonen gjennom ødemarken, slik han også gjorde i *Shelter From The Storm*, på veier som er motsatt av Guds veier, «Guds vei er fullkommen, Herrens ord er rent. Han er et skjold for alle som søker tilflukt hos ham»¹⁴³

Døren til himmelen er på vei til å stenges, i motsetning til porten i det nye Jerusalem som aldri skal stenges.¹⁴⁴

¹³⁹ Jes 28,15

¹⁴⁰ Sal 105,5

¹⁴¹ Sal 105,8

¹⁴² Norsk Bibel (1988) Sal 69,3

¹⁴³ 2 Sam 22,31

¹⁴⁴ Åp 21,25

2. When I was in Missouri
They would not let me be
I had to leave there in a hurry
I only saw what they let me see
You broke a heart that loved you
Now you can seal up the book and not write anymore
I've been walking that lonesome valley
Trying to get to heaven before they close the door

Her bruker Dylan staten *Missouri* for å kunne rime *hurry*. En nobelprisvinner i litteratur velger nok ikke tilfeldige ord bare for at de skal rime. Det er mulig at Dylan her bruker ord som likner hverandre, slik det er vanlig å gjøre i den poetiske litteraturen i bibelen, hvor våre tradisjonelle rimteknikker ikke er til stede, men hvor de heller brukte ord som liknet hverandre i grunnformen (tre konsonanter). Det er rimelig at det ikke bare er i staten Missouri Dylan har befunnet seg, men også i *misery – elendighet*. I klagesangene kap 3 forteller Jeremia om sin sorg. Han har «sett elendighet under hans vredes ris.»¹⁴⁵ Han har vandret i mørket, han har blitt innemurt, bodd på mørke steder, ropt, men ikke blitt hørt.

Boken det skrives i kan være livets bok, «De stod foran tronen og bøker ble åpnet.»¹⁴⁶ Når disse bøkene åpnes vil hver bli dømt etter sine gjerninger. Gud får beskjed om at han nå kan slutte å skrive i boken, det betyr at det ikke er flere gjerninger igjen å utføre annet enn å ta seg til himmelen så fort som mulig. Dette er en person som ikke lenger har noen planer for fremtiden, en person som er på vei til å dø.

3. People on the platforms
Waiting for the trains
I can hear their hearts a-beatin'
Like pendulums swinging on chains
When you think that you've lost everything
You find out you can always lose a little more
I'm just going down the road feeling bad

¹⁴⁵ Norsk Bibel (1988) Klag 3,1

¹⁴⁶ Åp 20,12

Trying to get to heaven before they close the door

Her brukes togmetaforen igjen, et bilde på de utvalgte som er på vei til himmelen. Hjertene slår, pendelen svinger. Tiden går og det som tidligere var viktig, er mindre viktig nå, alt endrer seg, fra en ytterlighet til den andre, pendelen svinger. Hovedpersonen har mistet alt, men som Job¹⁴⁷ har han funnet ut at han kan miste enda mer. Det siste og viktigste han kan miste er sitt forhold til Gud. Han vandrer på veien, men føler seg ikke bra. Han vet han har vandret for langt vekk fra Gud, og prøver å finne veien tilbake før det er for sent. Han står ikke på plattformen sammen med de andre som er på vei til himmelen, han vandrer ned veien alene.

4. I'm going down the river

Down to New Orleans

They tell me everything is gonna be all right

But I don't know what «all right» even means

I was riding in a buggy with Miss Mary-Jane

Miss Mary-Jane got a house in Baltimore

I've been all around the world, boys

Now I'm trying to get to heaven before they close the door

Jakob krysser elven for å unnsnippe Laban i første Mosebok kap. 31. Josva krysser Jordanelven og vannet trekker seg mirakuløst tilbake i Josva kap. 3. Johannes døper til omvendelse og syndenes forlatelse i Jordanelven og Jesus lar seg døpe i elven og innvier seg da til sin forsonergjerning og får Guds velsignelse over dette før han starter sin gjerning i Matteus kap. 3. Hovedpersonen går ikke *til* elven for å legge noe bak seg og krysse den eller for å få en ny begynnelse og vaske seg ren fra sin synd. Han reiser *nedover* elven. Han føler seg forlatt og forrådt.

At alt skal bli *all right* gir ikke lenger mening for ham, selv om Gud har lovet: «Frykt ikke, for jeg er med deg, vær ikke redd, for jeg er din Gud. Jeg gjør deg sterk og hjelper deg og holder deg oppe.»¹⁴⁸ I Jeremia 29,11-14 lover Herren at han har planer for oss, at han vil la seg finne og at han skal lytte til våre bønner. Han skal samle alle sine og føre dem hjem.

¹⁴⁷ Job 1,6-2,10

¹⁴⁸ Jes 41,10

Dette har ikke hovedpersonen husket på når han har *been all around the world*, på egenhånd forsøkt å sørge for sin fremtid og frelse.

5. Gonna sleep down in the parlor
And relieve my drems
I'll close my eyes and I wonder
If everything is as hollow as it seems
Some trains don't pull no gamblers
No midnights ramlers, like they did before
I've been to Sugar Town, I shook the sugar down
Now, I'm trying to get to heaven before they close the door

Hovedpersonen skal sove i en spillsalong og legge fra seg sine drømmer der. Sine egne drømmer og planer har ikke vært i tråd med Guds planer, og de har derfor ikke hatt fremgang. Som Salomo i forkynnerens bok lurert han på om det er noen mening i tilværelsen eller om alt er hult. I likhet med den bortkomne sønnen¹⁴⁹ har han tatt for seg av det verden har å by på i *sugar town*. I liknelsen om den bortkomne sønnen reiser han til et langt, langt borte. Han tar etterlater ingenting, og har nok ikke planer om å komme tilbake. Det å forlate landet kan være et bilde på et brudd med jødedommen, da en viktig del av religionen er å «bo i landet».

Hovedpersonen har funnet ut at dette livet ikke gir den tilfredsstillelsen han er på utkikk etter, alt har vært tomhet. Han vandrer videre på sin vei og forsøker å komme til himmelen før det er for sent.

3.5.1 Gudsoppfatning i *Tryin' to Get to Heaven*

Endetiden kommer, og hovedpersonen prøver å komme til himmelen før dørene stenges. Han har tatt for seg av verdens fristelser, men er nå ferdig med det. Han innser at det livet ikke har gitt noen varig tilfredsstillelse. Livet, som tiden, renner ut.

Hvilken Gud blir portrettert i denne sangen? Hovedpersonen er en angrende synder, som ikke sier noe særlig om sin anger, men desto mer om sitt behov for igjen å komme tilbake til Gud.

¹⁴⁹ Luk 15,11ff

Han er i siste fase i livet og har resignert. Han har ikke noe behov for å rettfærdiggjøre eller unnskyldes sin oppførsel og sine valg, men vender seg heller til Gud og sier at *jeg kommer hjem, du kan slutte å skrive i boka di*. Det er ikke noe frykt for hva som skal skje. Døden og dommens dag skremmer ham ikke. Han finner noe trøst i vissheten om at selv om livet ikke ble slik det kunne blitt, selv om livet har vært et liv levd borte fra Gud den siste tiden, vil navnet hans likevel stå i livets bok. Samtidig føler han på en usikkerhet, han vet ikke om han rekker fram før det er for sent.

Det er ikke en truende Gud som venter på ham med straffedom. Det er heller ikke en tilgivende Gud som venter, slik faren i liknelsen om *Den bortkomne sønnen* som løper sønnen i møte og slår armene rundt ham i glede. Det er en mer usikker gudsoppfatning. Han vet ikke om han når fram i tide. Er det tilgivelse for alt det han har gjort? Han *prøver* å komme til himmelen, men frykter at det kan være for sent.

3.6 *When the Deal Goes Down*

Fra albumet *Modern Times*, innspilt februar 2006. Hele albumet, og også denne sangen henter mange referanser fra annen litteratur og andre sanger. I denne sangen er det flere spor etter poeten Henry Timrod og melodien er en kopi av Bing Crosby-classikeren *Where The Blue Of The Night (Meets The Gold Of The Day)*.¹⁵⁰ Sangen er i ¾-takt, men hos Crosby «ritted» det mye, altså svinger (av ritardando). Dylan spiller den i valsetakt, ¾. Det er meg bekjent første gangen han gjør en sang i ¾-takt. Sangen handler om det tidspunktet når *the deal goes down*, altså når oppfyllelse av pakten skal finne sted.

1. In the still of the night, in the world's ancient light
Where wisdom grows up in strife
My bewildering brain, toils in vain
Through the darkness on the pathways of life
Each invisible prayer is like a cloud in the air
Tomorrow keeps turning around
We live and we die, we know not why
But I'll be with you when the deal goes down

¹⁵⁰ Myhr (2012:470-476)

I andre Mosebok kan vi lese om når Herren går foran Israel som en skystøtte og en ildstøtte, «And the LORD went before them by day in a pillar of a cloud, to lead them the way; and by night in a pillar of fire, to give them light.»¹⁵¹ Én og samme støtte, Herrens nærvær. Gjennom denne søylen talte også Herren til Moses og til folket. Slik var det i de dager, når Gud var en del av sitt folk også fysisk.

Resten av verset preges av forvirringen og frykten for at man jobber til ingen nytte. Det klinger som Forkynneren: «Hva har mennesket igjen for alt sitt strev, for alt de strever med under solen?»¹⁵² Eller når profeten Habakkuk profeterer mot det korruperte samfunnet i Juda, eller når Jeremia spør Herren om hvorfor det går den gudeløse vel, og Herren svarer at de lidelsene Jeremia hittil hadde opplev var små i forhold til hva som skulle komme: «De sådde hvete og høstet torner, de strevde til ingen nytte. Stå der i skam med avlingene deres! For Herren er brennende harm.»¹⁵³ Deretter lover Herren at han igjen skal forbarme seg over dem, slik han også skal over hedningene i den Messianske tid dersom de vender om.

Men frykt ikke, *I'll be with you when the deal goes down*. Hold fast ved Herren, han vil være med deg på trengslenes dag. «Det skal komme en trengselstid som det ikke har vært maken til fra folkeslag oppsto og helt til den tiden. Men på den tiden skal ditt folk bli berget, alle som er skrevet opp i boken.»¹⁵⁴ Ikke alle skal berges, mens noen vekkes opp til evig liv skal andre vekkes opp til spott og evig avsky. Hovedpersonen blir beroliget av at *Han* kommer til å være med ham når dette skal skje. Det er et løfte om en redningsmann som skal forkorte disse trengselstidene, slik Jesus sier når han snakker om de siste tider i Matteus 24,21.

2. We eat and we drink, we feel and we think

Far down the street we stray

I laugh and I cry and I'm haunted by

Things I never meant nor wished to say

The midnight rain follows the train

We all wear the same thorny crown

Soul to soul, our shadows roll

And I'll be with you when the deal goes down

¹⁵¹ King James Bible Online (2020) Ex 13,21

¹⁵² Fork 1,3

¹⁵³ Jer 12,13

¹⁵⁴ Dan 12,1

I enda en sang om de siste tider bruker Dylan Herrens domsord mot folkeslagene slik de står i Jesaja kap 13-21. «Spis og drikk, for i morgen dør vi.»¹⁵⁵ noe som er bakgrunnen for liknelsen om den rike bonden i Lukas 12 som bare gledet seg over sin egen rikdom uten tanke for sin neste eller Gud.

Det er også en angrende hovedperson som tenker tilbake på ting han har sagt og gjort som han aldri mente. Igjen en togmetafor, nattens regn skal følge toget, et tog det er best å være på. Tornekronen Jesus får når han blir spottet av landshøvdingens soldater¹⁵⁶ skal vi alle bære. Jesus sier forut for sin død at vi alle skal ta opp vårt kors og følge etter ham, en oppfordring til selv å tåle å bli spottet og lide. Vi er alle utsatt for å spottes og bli mistrodd for vårt forhold til Gud «For ordet om korset er dårskap for dem som går fortapt, men for oss som blir frelst, er det Guds kraft.»¹⁵⁷

3. The moon gives light and shines by night

I scarcely feel the glow

We learn to live and then we forgive

O'er the road we're bound to go

More frail than the flowers, these precious hours

That keep us so tightly bound

You come to my eyes like a vision from the skies

And I'll be with you when the deal goes down

Lyset skinner om natten og «skal være tegn for høytider, dager og år» slik det står i første Mosebok 1,14 når Gud lager de to store lysene. Herren sier i Jesaja 45,7 at det er han som er lysets opphav og som gir lykken. Det er bare så vidt hovedpersonen kan føle dette lyset. Vi lærer å leve og å tilgi, slik Jesus lærer disiplene i Herrens bønn¹⁵⁸. Her forteller også Jesus hvordan de skal oppføre seg når de ber og faster og fortsetter med det meningsløse i å samle skatter på jorden istedenfor i himmelen. Jesus lærer disiplene hvordan de skal leve.

¹⁵⁵ Jes 22,13

¹⁵⁶ Matt 27,29

¹⁵⁷ 1 Kor 1,18

¹⁵⁸ Matt 6,7-15

Evangelisten Markus forteller om de siste dager når menneskesønnen skal komme at da skal: «solen bli formørket og månen miste sitt lys. (...) Da skal de se menneskesønnen komme i skyene med stor makt og herlighet.»¹⁵⁹

4. I picked up a rose and it poked through my clothes
I followed the winding stream
I heard a deafening noise, I felt transient joys
I know they're not what they seem
In this earthly domain, full of disappointment and pain
You'll never see me frown
I owe my heart to you, and that's sayin' it true
And I'll be with you when the deal goes down

I det siste verset plukker hovedpersonen opp en rose som stikker ham gjennom klærne. Det vi tar på oss, være seg klær, rustning eller andre menneskeskapte beskyttelser, vil ikke beskytte det som virkelig gjelder, vår evige sjel. At han stikker seg på rosen betyr at det vil komme en dråpe blod, noe som har vært paktssymbol mellom Gud og Israel helt fra starten, når Abraham ofrer en kvige, en geit, en vær, en turteldue og en dueunge.¹⁶⁰ Det er også Jesu blod som rensar oss for vår skyld «For dette er mitt blod, paktens blod, som ble utløst for mange så syndene blir tilgitt.»¹⁶¹

Som Johannes sier om den store lovsangen i himmelen, hører også hovedpersonen *a deafening noise*, og følte *transient joys*, «Da var det som jeg hørte lyden av en stor skare, et brus av veldige vannmasser og et drønn av mektig tordenbrak.»¹⁶² Men i motsetning til Johannes vet hovedpersonen at det han hører og føler er jordisk og på sikt bare fører til sorg og smerte. Han proklamerer *I owe my heart to you*, og viser med det at hans hjerte tilhører Herren. Han har samlet seg den riktige skatten, «For der skatten din er, er også ditt hjerte.»¹⁶³

¹⁵⁹ Mark 13,24-26

¹⁶⁰ 1Mos 15,9-10

¹⁶¹ Matt 26,28

¹⁶² Åp 19,6

¹⁶³ Matt 6,21

3.6.1 Gudsoppfatning i *When The Deal Goes Down*

Frasen *I'll be with you when the deal goes down* kan forstås ulikt ut fra hvilket fortellerperspektiv den viser til. Selv om det kan være en trøst fra hovedpersonen til en tredjeperson, eller en beskjed til Jesus fra hovedpersonen om at vi snart sees igjen, velger jeg å forstå det slik at hovedpersonen trøster seg med Jesu løfte om at han alltid skal være hos den troende, gjennom prøvelser av alle slag. Da blir frasen som et mantra hovedpersonen trøster seg med og klamrer seg til. Han vet at han selv ikke kan legge noe til, og at det bare er på grunn av Guds nåde og godhet han vil klare seg på trengselens dag.

Det er en angrende hovedperson som tenker tilbake på sitt liv hvor han har sagt og gjort ting han ikke mente, og selv om han har vandret langt vekk fra Herren og knapt ser ham, vet han at han kommer til å være med toget når det setter kursen for den endelige endestasjonen.

Hovedpersonen har lagt sitt liv i Jesu hender og gjør det igjen nå. Han kommer frem for korset helt strippet for sitt eget, og viser at han er en angrende synder som kommer hjem, slik sønnen i liknelsen *den fortapte sønn*¹⁶⁴.

Gud blir nå fremstilt som en som har lovt å være der, og som kommer til å være det. Han venter tålmodig, og er klar til å tilgi alt vi har funnet på mens vi har levd i verden, så lenge vi beholder vår tro på ham. Det er en tilgivende og forsonende Gud vi ser bildet av her.

3.7 *I've Made Up My Mind to Give Myself to You*

Fra albumet *Rough and Rowdy Ways*, utgitt 19. juni 2020. Dette albumet er utgitt bare to uker før jeg skriver om det. Igjen bruker Dylan ¾-takt, noe som jeg nå bare kjenner til to tilfeller av gjennom hele hans massive produksjon. I denne sangen er tema kjærligheten til en kvinne eller mann, eller er det til Gud?

1. Sitting on my terrace lost in the stars
Listenin' to the sounds of the sad guitars
Been thinking it over and I thought it all through
I've made up my mind to give myself to you

¹⁶⁴ Luk 15, 11-32

Vi vet at musikeren har blitt en gammel mann med sine 79 år. Det kan virke som om hovedpersonen også er en gammel mann, der han sitter og fortaper seg i stjernene og tenker over livet så langt. Han kommer til samme konklusjon som Job.¹⁶⁵ Jobs venn, Elifas, råder Job til å forlike seg med Gud og sier «Er ikke Gud høyt i himmelen? Se de øverste stjernene, hvor langt oppe de er!»¹⁶⁶ Bildad følger opp med å spørre: «Kan et menneske være rettferdig for Gud, kan den som er født av en kvinne være ren? Selv månen skinner ikke klart, stjernene er ikke rene i hans øyne.»¹⁶⁷ Ved å se opp mot himmelen, og se sin egen ubetydelighet, kommer hovedpersonen, som Job, fram til at *I've made up my mind to give myself to you.*

2. I saw the first fall of snow
I saw the flowers come and go
I don't think anyone else ever knew
I made up my mind to give myself to you

Han har betraktet Guds skaperverk og latt seg imponere av det. Den første snøen og blomstene på marken. Den første snøen smelter og blir borte, og blomstene på marken vil også dø. Jesaja profeterer om en ny tid i «Trøsteboken», Jes 40-66, «Gresset tørker bort, blomsten visner, men ordet fra Gud står fast til evig tid.»¹⁶⁸ Det er om dette ordet Peter sier «Dette ordet er evangeliet som er forkynt for dere.»¹⁶⁹ Hovedpersonen kan fortelle at dette er noe han har tatt til seg for lenge siden, men at ingen visste om det.

3. I'm giving myself to you, I am
From Salt Lake City to Birmingham
From East L.A. to San Antone
I don't think I could bear to live my life alone

«Sett at jeg går til isrealittene og sier til dem: Deres fedres Gud har sendt meg til dere, og de så spør meg: Hva er hans navn? Hva skal jeg da svare dem?»¹⁷⁰ Moses spør Gud hva han skal

¹⁶⁵ Job 42,1-6

¹⁶⁶ Job 22,12

¹⁶⁷ Job 25,4f

¹⁶⁸ Jes 40,8 og 1 Pet 1,24f

¹⁶⁹ 1. Pet 1,25

¹⁷⁰ 2 Mos 3,13

svare isrealittene når de vil vite Guds navn. Gud svarer at hans navn er «I am»¹⁷¹. Også Jesus omtaler seg selv som *Jeg er*.¹⁷² Er det Guds navn hovedpersonen også bruker her? Sier han til Gud at *Jeg gir mitt liv til deg, Gud?* Det er ellers en setning som ikke flyter så godt rent grammatisk, å avslutte med et slikt forsterkende vedheng, *Jeg gir mitt liv til deg, det gjør jeg*. Eller trengte nobelprisvinneren i litteratur et ord som kunne rime på en liten (i amerikansk målestokk) by i Alabama? Jeg forstår det slik at hovedpersonen her henvender seg direkte til Gud, akkurat slik Job gjør.

Hovedpersonen har kommet til erkjennelsen at han ikke kan leve livet sitt uten Gud.

4. My eye is like a shooting star
It looks at nothing, neither near or far
No one ever told me, it's just something I knew
I've made up my mind to give myself to you

Hovedpersonen har hatt et flakkende blikk, ute av stand til å fokusere på dette ene. Han har søkt både hit og dit, lett etter en sannhet, en mening, men ikke vært i stand til å finne den. Ingen har fortalt ham det, men har likevel alltid visst det. Dylan fortalte til *The Rolling Stone Magazine* 26. januar 1978 at: «Lately I've been catching myself. I've been in some scenes, and I say, 'I'm not here alone'. I've never had that experience before the past few months. I've felt this strange, eerie feeling that wasn't all alone.»¹⁷³ Dylan føler i 1978 et nærvær, men vet ikke hva det er. Noen måneder senere blir han frelst.

5. If I had the wings of a snow white dove
I'd preach the gospel, the gospel of love
A love so real - a love so true
I made up my mind to give myself to you

Fortelleren har følt kjærligheten, og vil rope det ut til verden. Men denne kjærligheten er ikke vanlig kjærlighet. Det er av kjærlighet Gud sender sin egen sønn for å frelse menneskene, «For så høyt har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at

¹⁷¹ 2 Mos 3,14

¹⁷² Blant annet i Joh 8,24.28; 13,19

¹⁷³ Myhr (2012:300)

hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.»¹⁷⁴ Det er denne kjærligheten Paulus beskriver som den største gaven, i sitt første brev til menigheten i Korint, kap 13.

Duen er et kjent bilde på Den hellige Ånd, og det var slik Herren åpenbarte seg for folkemengden ved Jesu dåp, «Og se, himmelen åpnet seg, og han så Guds Ånd komme ned over seg som en due.»¹⁷⁵

6. Take me out traveling, you're a traveling man
Show me something that I'll understand
I'm not what I was, things aren't what they were
I'm going to go far away from home with her

Her henvender fortelleren seg til noen, *a traveling man*. Jesus bruker en reisende mann som bilde på seg selv når han snakker om endetiden i liknelsen om talentene. Det er Jesus med sin bortgang til himmelen som reiser bort, men før han har reist har han betrodd ulike talenter til menneskene. Når han kommer tilbake, vil alle stå til ansvar for det som ble dem betrodd. Hovedpersonen vil være med på vandringen, han vil vandre med Jesus.

Han sier som Job når han henvender seg til Gud: «For jeg har talt uten å forstå om det som er så underfullt at jeg ikke fatter det. (...) Jeg vil spørre deg, så du kan lære meg.»¹⁷⁶ Jesus talte i liknelser for å oppfylle profetordet av Jesaja:

Dere skal høre og høre, men ikke forstå, se og se, men ikke skjelne! For dette folkets hjerte er blitt fett, tungt hører de med ørene, og øynene har de lukket til, så de ikke kan se med øynene, ikke høre med ørene, ikke forstå med hjertet og ikke vende om, så jeg får helbredet dem.

Matt 13,14-15

Ting er ikke lenger som de var. Hovedpersonen har gjort som Gud krever i andre Krønikerbok 7,14. Han har ydmyket seg, bedt og søkt Herren, vendt seg bort fra sine onde veier. Da har Gud lovet å høre og tilgi. Fortelleren skal reise langt vekk med henne. Det er ikke første gangen

¹⁷⁴ Joh 3,16

¹⁷⁵ Matt 3,16b

¹⁷⁶ Jon 42,4f

Dylan søker frelse gjennom kvinnen og heller ikke første gangen han snakker om frelserskikkelsen som en kvinne, noe han blant annet gjør i *Shelter From The Storm*.

7. I traveled the long road of despair
I met no other traveler there
A lot of people gone, a lot of people I knew
I've made up my mind to give myself to you

Reisen er på vei til å ta slutt. Det har vært en reise full av fortvilelse. Hovedpersonen har lagt ut på denne reisen alene, og heller ikke møtt noen andre reisende. Nå søker han å foreta den siste reisen sammen med det sikreste reisefølget som er, nemlig Jesus. Mange han kjente har allerede gått bort, han vil sikre at han ikke møter samme skjebne som dem.

8. My heart's like a river - a river that sings
It just takes me a while to realize things
I'll see you at sunrise - I'll see you at dawn
I'll lay down beside you, when everyone is gone

Igjen bruker Dylan elven. Det har tatt tid for fortelleren å innse ting, men han skjønner nå at han kan si som David i salme 23: «Han lar meg ligge i grønne enger, han leder meg til vann der jeg finner hvile.»¹⁷⁷ Nå skal han bruke resten av sin tilmålte tid her på jorden og hele evigheten med Jesus. Han skal legge seg ned sammen med ham, når alle andre og alt annet er borte.

9. From the plains and the prairies - from the mountains to the sea
I hope that the gods go easy with me
I knew you'd say yes - I'm saying it too
I've made up my mind to give myself to you

Her avviker Dylan fra teksten på dylan.com og synger «*I've traveled from the mountains to the sea*» i første linje. Fra fjellene til sjøen, over hele jorden. Her klunger Josva 1,9: «For Herren din Gud er med deg overalt hvor du går.» Etter den siste krigen sier profeten Sakarja «skal Herren være konge over hele jorden. Den dagen skal Herren være én og hans navn ett.»¹⁷⁸ Fortelleren har gitt sitt endelige *ja*, og sier han viste at han ville få det samme *ja* tilbake. Han

¹⁷⁷ Sal 23,2

¹⁷⁸ Sak 14,9

bekjenner sin tro, og vet at da vil Jesus også kjennes ved ham, slik han lovt i Matt 10,32 «Hver den som kjennes ved meg for menneskene, skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.»

3.7.1 Gudsoppfatning i *I've Made Up My Mind to Give Myself to You*

I denne sangen har fortelleren oppsummert sitt liv så langt og kommet fram til at han vil gi sitt liv til noen. Som jeg skrev innledningsvis, forstår jeg dette som at han gir sitt liv til Herren, men ser at det også kan være en vakker kjærlighetssang til hans utkårede. I ni vers har han proklamert sin kjærlighet. I seks av dem avslutter han med *I've made up my mind to give myself to you*. I de tre siste (vers 3, 6 og 8) er det at han ikke leve uten, at han vil reise bort sammen med og at han vil legge seg ned sammen med. Han har kjent Herren før, men har vandret bort og hatt et flakkende blikk. Likevel har han alltid visst. Det er Guds kjærlighet som gjør dette mulig, at han har elsket oss først. Det har tatt tid å komme til denne erkjennelsen, men han har nå bestemt seg for å tilbringe evigheten med Herren. «Men alle de som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.»¹⁷⁹

Gud blir framstilt som en som venter tålmodig med kjærlighet på oss. Han har lovet å være der og kjennes ved oss, men det er avhengig at vi tar det neste skrittet og tar imot ham. Det første skrittet har han tatt. At sangen spilles i valsetakt og at versene er så korte at det blir mye rom til pauser underveis i verselinjen, gir et preg av at alt går litt saktere, som om man er på slutten av livet. Det haster ikke med å overgi seg til Gud, for han har allerede bestemt seg for det. Alt er dermed i orden i forholdet til Gud. Det er ikke noe mer som forventes av ham: «For hvis du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud har oppreist ham fra de døde, da skal du bli frelst.»¹⁸⁰

¹⁷⁹ Joh 1,12

¹⁸⁰ Rom 10,9

4 Diskusjon av funn

Jeg har funnet mange spor av Gud i de sju sangene jeg har analysert. Fellesnevneren for alle sangene har vært *apokalypsen, dommens dag, de siste dager, Jesu gjenkomst*. Det er ikke vanskelig å kunne vise frem ulike sider ved Gud rundt dette temaet, både som dommer og forsvarer, bøddel og lege, en som hevner og en som tilgir. Jeg skal nå sammenfatte hva jeg har funnet i de sju sangene og sammenlikne de ulike gudsoppfatningene jeg har funnet.

I I'd Hate To Be You On That Dreadful Day (62) er temaet nettopp at fortelleren er glad han ikke er *deg* på dommens dag. Det er altså en forteller som er sikker på sin egen skjebne denne dagen.

Guden jeg kjenner igjen i denne sangen er en streng og straffende Gud. Det er det som trekkes fram, at på dommens dag skal vi straffes. Straffen er i fokus, ikke menneskets forhold til Gud, eller Guds forhold til oss, selv om det underliggende motivet for straff er at våre forbrytelser – synder – mot Gud må betales og gjøres soning for før forholdet til Gud kan gjenopprettes. Det er den hevneren vi blir kjent med i begynnelsen av Det gamle testamente, han som utsletter det aller meste av livet han har skapt, og lar bare en liten del bli reddet gjennom Noah. Det er en Gud som lar svovel og ild ødelegge Sodoma og Gomorra i første mosebok 19. Det er en Gud som lar sitt folk bli slaver i Egypt i første mosebok 1. og som deretter straffer egypterne og til sist dreper alt førstefødte i landet.

Samtidig er det en Gud som har gitt oss sitt evangelium, sitt ord. Han har sendt sin egen sønn for å sone vår straff, og fortalt oss hva vi må gjøre for å få del i dette soningsofferet. Vi har fått vite hva som skal skje, men må selv stå til ansvar for valget vi har tatt her nede.

Det er likevel ikke denne siden av Gud som er fokuset, det er *that dreadful day* som er fokuset. Her kunne løsningen på problemet blitt formidlet med en oppfordring til den enkelte om å ta et (riktig) valg, men det gjøres ikke. Du må selv skjønne at det er en løsning på problemet, og sørge for at du får ta del i den løsningen.

Dylan synger *stakkars deg på den dagen*. Men det er lite i stemmen hans som viser at han synes synd på noen. Særlig etter hvert som sangen nærmer seg slutten blir trykket på *you* sterkere, og det er et mer hoverende uttrykk, *jeg vet noe ikke du vet*. Om Dylan gjennom fortelleren virkelig visste at det kom til å bli en *dreadful day*, og han virkelig syntes synd på de som har valgt feil, skulle man tro at han ville gi dem et lite bilde av andre sider av Gud enn bare hevneren. Her

blir man nærmest truet til å gå i rette med seg selv for å unngå alt det grusomme som skal skje på dommens dag. Et forhold til Gud som vil oss alt vel, nevnes bare indirekte når han sier *should have listened down there*. Det spilles på frykt. Det er et noe ensidig bilde av en straffende Gud.

På slutten av sangen, etter at den offisielle teksten er over, avslutter Dylan med setningen *That's my calypso-type number*. Kalypso er en musikkart fra de karibiske øyene som ifølge store norske leksikon er sanger som uttrykker blant annet skadefryd. De er en blanding av nyhetsformidling og underholdning.¹⁸¹ Det er nettopp denne skadefryden og mer underholdende formidlingen av noe veldig viktig jeg synes jeg finner i *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day* (62).

Scenen er på dommens dag, du har kommet til perleporten og må nå gjøre opp for alt du har gjort i ditt liv på jorden. Gud blir her fremstilt som noe man først og fremst må forholde seg til når man dør. Først da kommer Gud og krever at du gjør opp for deg. Det er lite fokus på et liv med Gud mens du fremdeles lever.

Ett tiår senere, i 1974, er det en annen Gud som portretteres i sangen *Shelter From The Storm* (74). Nå er de bibelske referansene hentet fra en større del av bibelen, og flere ganger sammenliknes fortelleren med kristus. Vi blir her kjent med flere sider av Gud og gjennom hele ti vers formidles en Gud som står med utstrakte armer og venter, en Gud som gir ly for stormen. Dette er ikke en Gud du blir skremt til å skulle ha et forhold til for å sikre deg på dommens dag. Dette er en Gud du kan komme til når du opplever vanskeligheter i livet, en som nettopp uten å dømme deg, tar imot deg som den du er. Nå er det farsfiguren, han som har skapt alt og alle og som vil ha et forhold til den enkelte av oss vi blir kjent med. Det er ikke den samme Guden som vi møtte i *I Hate To Be You On That Dreadful Day* (62).

I motsetning til hevneren som skal straffe oss på dommens dag, blir vi kjent med en Gud som ønsker å være en del av livet ditt *her og nå*. Ikke bare en som skal dømme deg når din tilmålte tid på jorden er over. Scenen har skiftet fra noe du må forholde deg til senere, til noen du kan komme til alt nå.

På slutten av 1970-tallet blir Dylan frelst og en del av Vinyard-menigheten. Nå kommer tre album med sanger hvor det ikke bare er sporadiske referanser til teksten, som kan tolkes til å bety flere ting. Nå er det sanger til ære for Gud, til oppbyggelse og trøst.

¹⁸¹ *Calypso* i Store norske leksikon på snl.no.

Gud kommer tilbake, og se hva skriften gir av løfter om denne fantastiske dagen! Dette er et helt annet fokus enn dommens dag fra tidlig sekstital. Nå er det en gledens dag, en dag vi skal vente på og lengte etter. Gud kommer tilbake og ingenting i denne verden kan stanse ham. Når han kommer skal han opprette en paradisisk tilstand, alt det onde og gale skal måtte vike for lyset. Pass derfor på at du er klar for hans tilbakekomst. Ikke tenk at du selv må sørge for et riktig forhold til Gud, ikke tenk på at du må vente til du er verdig med å komme til Gud. Ta et aktivt valg og ta imot Gud nå. Du vil ikke oppnå fred i hjertet uten å ta imot ham. I *When He Returns* (79) formidler Dylan et bilde av en Gud man kan ha et aktivt samfunn med i løpet av vårt jordiske liv, ikke bare en som venter på oss ved livets slutt. Det fortelles om en allmektig Gud og en verden som er i ulage. Nå er det å bli befridd fra livet her nede målet. I *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day* (62) var det dommens dag som var ille. I denne sangen er det derimot tiden her på jorden som er ille, og gjenkomsten (med en dom som ikke nevnes) er en gledens dag.

På *Ring Them Bells* (89) er det dommedagsklokkene som ringer. Alle må vekkes, for alle kommer til å bli samlet og hentes. I sangen synger Dylan med resignasjon i stemmen at de fleste er blitt ført vill og at ikke alle kan reddes. Igjen er det dommen som spiller hovedrollen, og fokuset er at alle må vekkes. Nå er det en Dylan som er mer bevandret i Det nye testamente og kanskje særlig Johannes Åpenbaring som kan fortelle at de få skal dømme de mange. Han brukes kjente fortellinger fra Det nye testamente, som Martha, til å fortelle mellom linjene på den måten at man forventes å kjenne til hvem Martha er, og hvorfor hennes eksempel er relevant. I motsetning til *When He Returns* (79) er det ikke en gledens dag. Det virker som om fortelleren ikke lenger er like overbevist om at alt kommer til å ordne seg og bli bra, når Jesus kommer igjen. Den glad-kristne forståelsen av verden er erstattet med en mer pessimistisk forståelse av at alt ikke kommer til å bli bra. For mange vil det ikke være bra i det hele tatt. I motsetning til den samme erkjennelsen på *I'd Hate To Be You On That Dreadful Day* (62), er det ikke en likegyldighet til det som skal skje. Her er det med sorg fortelleren (profeten) formidler sitt budskap. Nå haster det å få satt forholdet til Gud i riktig tilstand. Nå skal også de som skal være med å dømme vekkes.

På nittitallet er det en hovedperson som ser tilbake på sitt liv og ser sin egen tilkortkommenhet i *Trying to Get to Heaven* (97). Nå er det ikke lenger en hovedperson (profet) som roper ut til andre, han forteller resignert om sitt eget liv. Dette krever mer av lytteren som ikke får et budskap kastet mot seg, trusler om dom, men heller må kjenne seg igjen i fortellerens liv. Det er mulig å tyde endringer i verden rundt oss som gir en pekepinn på at tiden går mot slutten.

Han skal reise hjem, og det sier det meste. Han vet han er innskrevet i livets bok, så han er ikke redd for noen dom, slik fortelleren har advart om i flere andre sanger tidligere. Samtidig er han heller ikke helt sikker på at Gud står der med åpne armer som i *Shelter From The Storm* (74). Han er sikker på sin egen frelse, han har gjort mye galt og levd et liv borte fra Gud, men vet at Guds nåde likevel vil være nok. Eller er han det? Det er noe usikkert med at han håper å komme fram før det er for sent, fremfor å vite at han kommer til å rekke det. Hovedpersonen kjenner på usikkerheten rundt sin egen frelse, men er altså likevel sikker nok til ikke å frykte dommen. For første gang i mitt utvalg av sanger formidles tvil. Så langt har budskapet blitt formidlet med skråsikkerhet, nå er det en mer reservert og tvilende forteller som deler av sine erfaringer.

Også på 2000-tallet er det en tilgivende og forsonende Gud det males et bilde av. Igjen forteller hovedpersonen om sitt liv, fremfor å rope ut advarsler slik han gjorde i de første tiårene. Nå er det særlig fokus på at vi har et løfte i Jesu offer, og at vi kan hvile i det løftet. Selv om vi er usikre og angrer på hva vi har sagt og gjort i dette livet, gjelder løftet, og vi kan hvile i det. Selv om vi ikke har klart å leve og tilgi slik Jesus lærte oss, gjelder løftet, og vi kan hvile i det. Gjennom alt vi har gjort står dette løftet fast, og hovedpersonen bekjenner at *I owe my heart to you*. Nå har hovedpersonen kommet til det punktet at han selv bekjenner med all tydelighet sin tro. Det pekes ikke lenger på hva som har gått galt og hvordan man burde handlet annerledes, nå bekjennes det. Han erkjenner at han er ingenting i sitt eget, og hviler i løftet.

Usikkerheten fra *Trying to Get to Heaven* (79) er nå borte. Hovedpersonen er helt trygg på at Jesus skal være sammen med ham gjennom de siste trengslene på dommens dag. Det er heller ingen frykt for hva denne dommens dag vil innebære. Trusler om straff og begrepet *dreadful day* (62) er borte. Det er en tilgivende og forsonende Gud vi blir kjent med gjennom fortellerens liv. Én vi også kan komme til og støtte oss på. Én som tar imot oss.

I *I've Made Up My Mind To Give Myself To You* (2020) er fortelleren igjen helt sikker på at han er forankret i løftene i Guds ord og igjen bekjenner fortelleren sin tro. Igjen endrer fortelleren adressaten for sine tanker og refleksjoner over livet. Nå snakker han *direkte* til Gud, og bruker navnet *I am*. Dette beskriver et forhold til en Gud man etter hvert har blitt fortrolig med og som man har et nært og personlig forhold til. Han snakker til Gud som man ville snakket med et hvilket som helst menneske. En man står ansikt til ansikt med, en følgesvenn gjennom livet som man har hatt flere samtaler med. Det er noe uhøytidelig og nært i forholdet til Gud. Enten har du et slikt forhold til Gud, eller så har du det ikke. Vi får lytte til samtalen han har

med Gud, og kan godt la det få betydning for vårt liv, men det er ikke det som er hensikten med sangen.

Profeten har ropt ut. Profeten har delt sitt liv med oss. Nå snakker han fortrolig med Herren, akkurat som Job gjorde. Reisen kommer til en slutt.

5 Oppsummering og konklusjon

Har jeg forutsetninger til å gi et entydig og klart svar på min problemstilling:

Hvordan kan Dylans tekster avsløre en gudsoppfatning som endrer seg over tid?

Selv om det er ulike sider av Gud som portretteres i disse sju sangene, fra 1962 til 2020, er det likevel et ganske ensidig bilde av Gud som lytteren blir servert. Enten det dreier seg om å bli skremt til å ha et forhold til Gud for å unngå dommen, eller et brennende ønske om å leve sammen med Gud her og nå, er det likevel i all hovedsak fokus på endetid, gjenkomst og dom. Det meste er motivert ut fra en slags forsikringstanke om at man må ta et valg for evigheten, slik at man er sikret når Jesus kommer tilbake, i de siste dager, på dommens dag. Jeg har vist hvordan Gud har en stor plass i Dylans tekster, og jeg skriver konsekvent Gud med stor bokstav. Jeg mener at jeg har vist at selv om Gud fremstilles ulikt, er det likevel alltid snakk om den ene Gud.

Hva med den Gud som vi lever med hver dag? Hva med trøsteren, som barer oss når vi er for svake til å gå selv. Hva med han som gleder seg sammen med oss når vi opplever flotte ting. Hva med den Gud som vi møter i barnlige (ikke barnslige) sanger? Han som nettopp sa at vi må bli som et barn? Kjenner ikke Dylan denne Guden så godt? Har han ikke møtt denne Guden så ofte? Det skal legges til at Dylan har sanger hvor fokuset ikke er endetid og apokalypse, men de finner vi stort sett bare i hans såkalte kristne periode. Utover det er hans fasinasjon for døden og apokalypsen såpass påfallende at det overskygger de få sangene som viser en annen side av Gud.

Dylan har gjennom fortelleren og hovedpersonen i sangene sine gått fra å rope ut et budskap *fra Gud*, til å roligere fortelle om et forhold *med Gud*, til i *I've Made Up My Mind To Give Myself To You (2020)* å henvende seg direkte *til Gud*.

At gudsoppfatningen endrer seg i løpet av de 60 årene jeg har plukket musikk fra synes jeg at jeg har vist. Men Dylan har vært tro mot sitt kall. For Dylan har blitt sammenliknet med en profet, og det er kanskje nettopp det han er. Han formidler et budskap fra Gud på forskjellige måter i ulike sjangre. Han roper, hvisker, ler og gråter ut at vi må sørge for å ha et forhold til Gud, ellers ...

Det er kanskje ikke hans oppgave å male et stort og sammensatt bilde av hvem Gud er, det får bli opp til den enkelte å finne ut av. Hans oppgave er å gjøre oss oppmerksomme på at valget må tas, og konsekvensen av det valget må man leve og dø ved.

Jeg tok et forbehold i *1.2 Problemstilling* når det gjaldt hvorvidt mine funn virkelig kunne si noe om *Dylans* gudsoppfatning, eller bare den gudsoppfatningen hovedpersonene i sangene hans har. Jeg synes det er tydelig at Dylans gudsoppfatning har endret seg, og begrunner det med at han i sine senere sanger oftere spiller en rolle selv, fremfor å fortelle en historie med en annen hovedperson.

I siste vers av *I've made up my mind to give myself to you (2020)* synger Dylan *I hope that the gods go easy on me*. Kan dette være de ulike gudene han har portrettert over en periode på 60 år. Alle de ulike gudsoppfatningene? Én Gud, men med mange navn og egenskaper?

Vedlegg 1

I'd Hate To Be You On That Dreadful Day

1. Well, your clock is gonna stop
At Saint Peter's gate
Ya gonna ask him what time it is
He's gonna say, «It's too late»
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day
2. You're gonna start to sweat
And you ain't gonna stop
You're gonna have a nightmare
And never wake up
Hey, hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day
3. You're gonna cry for pills
And your head's gonna be in a knot
But the pills are gonna cost more
Than what you've got
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day
4. You're gonna have to walk naked
Can't ride in no car
You're gonna let ev'rybody see
Just what you are
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

5. Well, the good wine's a flowin'
For five cents a quart
You're gonna look in your moneybags
And find you're one cent short
Hey, hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

6. You're gonna yell and scream
«Don't anybody care?»
You're gonna hear out a voice say
«Shoulda listened when you heard the word down there»
Hey, hey!
I'd sure hate to be you
On that dreadful day

Litteratur

- Aasgaard, Reidar (red.), Kvalvaag, Robert W. & Botvar, Pål Kjetil. (2011) *Mannen, myten og musikken*, 1.utg. Oslo: Dreyers Forlag
- Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2012) *Textens mening och makt*.3.utg. Lund: Studentlitteratur AB
- *Bibelen* (2011) Oslo: Bibelselskapet
- Churchill, Winston (1940) *1940: The finest hour: Blood, toil, tears and sweat*. Hentet 3. juli 2020 fra: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/blood-toil-tears-and-sweat-2/>
- Dylan, Bob (2004) *Sangtekster 1962-2001*. 1.utg. Oslo: Cappelen Damm AS
- Dylan, Bob (2016) *Memoarer, del 1* 1.utg. Oslo: Cappelen Damm AS
- Gadamer, H.-G. (2010) *Sannhet og metode*. Oslo: Pax forlag
- Gilbrant, Thoralf (1998) *Norsk Studiebibel med forklaringer og kommentarer*. Oslo: Bibelforlaget
- Gilmour, M. (2004) *Tangled up in the Bible. Bob Dylan and the Scripture*. London and New York: Continuum International Publishing Group
- Henriksen, J.-O. (Red.) (1994) *Tegn, tekst og tolk: Teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*. Oslo: Universitetsforlaget
- King James Bible Online (2020) <https://www.kingjamesbibleonline.org/>
- Koda, Erica (2017) *Atwood Magazine*, Time Machine: On Bob Dylan's «Shelter from the storm» hentet 1.juli fra <https://atwoodmagazine.com/shelter-storm-bob-dylan-time-machine/>
- Krippendorff, Klaus (2004) *Content analysis: An introduction to it's methodology*. 2.utg. London: Sage Publications Inc
- Krogh, T. m.fl. (1996.) 2.utg. *Historie, forståelse og fortolkning*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Kvalbein, Hans (2008) *Jesus Hva ville han? Hvem var han? En innføring i de tre første evangelienes budskap*. Oslo: Luther Forlag
- Læg Reid, S. & Skorgen, T. (2006) *Hermeneutikk – en innføring*. Oslo: Spartacus forlag
- Myhr, Petter Fiskum (2012) *Bob Dylan – Jeg er en annen*. 1.utg. Oslo: Forlaget Historie & Kultur AS
- Norsk Bibel (1988) *Den Hellige Skrift*. Oslo: Bibelforlaget
- Svendsen, L. F. H. & Säätelä, S. (2007) *Det sanne, det gode og det skjønne: En innføring i filosofi*. Oslo: Universitetsforlaget

- The Holy Bible, New International Version (1978) New York International Bible Society
- Thomson, Avery (2016) *Why does time go forward instead of backwards?* Hentet 9.juli 2020 fra: www.popularmechanics.com/science/a23140/why-time-goes-forward/
- Vernezze, P. & Porter, C. (2006) *Bob Dylan and Philosophy*. 1.utg. Chicago: Open Court Publishing Company
- Webb, Stephen H. (2006) *Dylan Redeemed. From Highway 61 To saved*. 1.utg. New York: The Continuum International Publishing Group